Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 139 (20. 406) • 1989 йил 13 июнь, сешанба • Баҳоси 3 тийин.

М. С. Горбачев Боннга жўнаб кетди

12 июнь куни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев ГФР Федерал Президенти Рихард фон Вайцзеккернинг таклифига биноан расмий визит билан Москвадан Боннга жўнаб кетди.

М. С. Горбачевнинг сафарида ҳамроҳлик қиладиган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Советининг Раисининг ўринбосари И. С. Силаев у билан бирга жўнаб кетдилар.

Аэропортда М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида ГФРнинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Э. Хайкен бор эди.

* * *

М. С. Горбачев ва унинг ҳамроҳлари шу куни Боннга етиб келдилар. Аэропортда уларни ГФР Федерал канцлерининг ўринбосари, ташқи ишлар министри Г.-Д. Геншер, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг ГФРдаги элчиси Ю. А. Квицинский ва ГФРнинг СССРдаги элчиси А. Майер-Ландрут бор эдилар.

(ТАСС).

Аэропортда кузатиш пайти. ТАСС—ЎзТАГ телесурати.

МОСКВАДАН ЖЎНАБ КЕТИШДИ

Ўзбекистон ССР Фарғона областидаги воқеалар ва вазиятни нормаллаштириш масалаларини ўша ернинг ўзида кўриб чиқиш зарурлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков ва КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. М. Чебриков 12 июнь куни Москвадан Фарғонага жўнаб кетдилар. (ТАСС).

Н. И. Рижков билан В. М. Чебриков Фарғонага келдилар

12 июнда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков билан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. М. Чебриков Фарғонага келдилар.

Улар билан бирга СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р, Н. Нишонов ҳам келди.

Аэропортда Н. И. Рижков, В. М. Чебриков, Р. Н. Нишоновни Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ш. М. Йўлдошев, Фарғона область ижроия комитетининг раиси Ҳ. М. Мажидов кутиб олдилар. (ЎзТАГ.)

ФАРҒОНАДАГИ ВОҚЕАЛАРГА ДОИР МАТЕРИАЛЛАРНИ УЧИНЧИ БЕТДА ЎҚИЙСИЗ.

Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитети хабар қилади

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИНИНГ 1989 ЙИЛ ЯНВАРЬ—МАЙ ОЙЛАРИДАГИ ИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Январь—майда давлат буюртмасига ва шартномалар асосида истеъмолчилар билан боғланган бевосита алоқалар юзасидан маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларини бажариш яхшиланди. Мажбуриятлар 1988 йил январь-майидаги 98.9 процент ўрнига 99.2 процент бажарилди. Бирлашма ва корхоналарнинг 16 проценти шартнома интизомини бузди. (1988 йил январь—майида 15 процент эди).

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 7,6 процент кўпайди.

Ўзбекистон ССР, Қорақалпоғистон АССР, областлар ва Тошкент шаҳри саноатининг иши тўғрисидаги маълумотлар қуйидагича (процент ҳисобида):

	маҳсулот етказиб бериш шартнома мажбуриятларининг бажарилиши	истеъмолчиларга етказиб берилмаган маҳсулот, млн. сўмлик	шартнома мажбуриятларини бажармаган корхоналарнинг улуши	маҳсулот (иш, хизмат) ҳажми ўсишининг ҳақиқий суръатлари
Ўзбекистон ССР	99,2	69,5	16	7,6
Шу жумладан:				
Қорақалпоғистон АССР	98,7	3,4	11	12,0
Андижон области	99,6	2,1	14	14,6
Бухоро области	99,3	2,5	17	9,0
Қашқадарё области	99,9	0,6	7	18,0
Наманган области	99,6	1,8	14	10,7
Самарқанд области	99,0	9,9	15	10,5
Сурхондарё области	99,3	2,3	18	6,3
Сирдарё области	99,8	0,7	11	15,0
Тошкент области	98,2	26,4	20	3,8
Фарғона области	99,3	7,5	15	4,2
Хоразм области	99,9	0,5	12	17,6
Тошкент шаҳри	99,3	11,7	18	2,1

4,3 миллиард сўмлик ёки ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 328,9 миллион сўмлик (8,3 процент) кўп халқ истеъмол моллари (чакана нархларда) ишлаб чиқарилди (алкоголли ичимликлар бу ҳисобга кирмайди). СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги ҳамда бошқа министрликларнинг корхоналари белгиланган топшириқларни уддалай олмадилар.

Бир қанча корхоналарда стандартларга мувофиқ келмайдиган маҳсулот ишлаб чиқариш давом этмоқда, шунинг натижасида давлат қабули шароитида ишлаб турган корхоналарда январь-май ойларида маҳсулотнинг 7 проценти (85,4 миллион сўмлик) биринчи бор тақдим этишда қабул қилинмади. 506 минг сўмлик маҳсулот узил-кесил брак қилинди.

Халқ хўжалик комплекслари фаолиятининг кўрсаткичлари 1989 йил январь-май ойларида қуйидагича бўлди (процент ҳисобида):

	маҳсулот етказиб бериш шартнома мажбуриятларининг бажарилиши	истеъмолчиларга етказиб берилмаган маҳсулот, млн. сўмлик	шартнома мажбуриятларини бажармаган корхоналарнинг улуши	маҳсулот (иш, хизмат) ҳажми ўсишининг ҳақиқий суръатлари
Ёқилғи-энергетика комплекси	99,99	0,021	6	6,9
Металлургия комплекси	97,7	11,2	64	3,0
Машинасозлик комплекси	99,6	4,2	38	0,5
Химия-ўрмон комплекси	97,7	19,9	28	2,2
Агросаноат комплекси	99,7	11,7	11	14,0
Социал комплекс Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги	99,2	12,2	·10	6,4
Қурилиш комплекси Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети	98,5	3,7	33	1,4

Ёқилғи-энергетика комплекси корхоналари кўмир, нефть ва газ қазиб олиш план топшириқларини ошириб бажардилар.

Тошкентдаги «Геологоразведка» тажриба-экспериментал заводи (СССР Геология министрлиги) маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартномавий мажбуриятларни тўла-тўкис бажармай, 21 минг сўмлик маҳсулотни кам берди.

Металлургия комплекси корхоналари пўлат ва прокат ишлаб чиқариш топшириқларини бажармади. Ўзбекистон металлургия заводи прокат ишлаб чиқариш топшириғини ва давлат буюртмасини бажармай, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан прокат ишлаб чиқариш ҳажмини камайтириб юборди, шу сабабли у истеъмолчилар олдидаги шартномавий мажбуриятларини тўла-тўкис бажара олмади.

Республика **машинасозлик комплекси** дизел, холодильник, йигирув машиналари, лифт, электр пайвандлаш асбоб-ускуналари ишлаб чиқариш топшириқларини бажарди ва ишлаб чиқариш ҳажмини ўстиришга эришди.

Шу билан бирга машина ва асбоб-ускуналарнинг бир қанча турларини ишлаб чиқариш топшириқлари бажарилмади, 405 та компрессор, 162 та экскаватор, 703 та трактор прицепи, 372 та трактор культиватори, чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш учун 0,3 миллион сўмлик машина ва асбоб-ускуналар кам етказиб берилди.

Умуман машинасозлик корхоналари истеъмолчиларга 4,2 миллион сўмлик маҳсулотни кам берди. СССР Электр техника саноати министрлиги ва СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлигининг ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналари, айниқса, кўп қарздор бўлиб қолди, улар 2,5 миллион сўмлик маҳсулотни етказиб бермади.

Машинасозлик заводларининг ҳали ҳам бир маромда ишлашига эришилгани йўқ. Май ойининг сўнгги ўн кунлигида Тошкент «Подъёмник» заводи осма электр кранларининг 66 процентини, Тошкент экскаватор заводи экскаваторларнинг 91 процентини, Андижон «Электродвигатель» заводи бир ойда чиқариладиган электр двигателларининг 48 процентини ишлаб чиқарди ва ҳоказо.

Химия-ўрмон комплекси корхоналари синтетик аммиак, полимер плёнка, қувур ва термопласт қувурларининг деталлари ишлаб чиқариш топшириқларини бажарди. Шу билан бирга, минерал ўғит, олтингугурт кислотаси, капролактам ишлаб чиқариш топшириқлари бажарилмай қолди.

Умуман комплекс корхоналари 19,9 миллион сўмлик маҳсулот етказиб бермади. СССР Химия саноати министрлиги (1,4 миллион сўм), СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги (17,5 миллион сўм), айниқса, катта қарздор бўлиб қолди.

Қурилиш индустриясининг саноати томга ёпиладиган юмшоқ материал ва изол, керамик тахтачалар, линолеум ишлаб чиқариш топшириқларини бажарди. Айни вақтда қурилишлар белгилаб қўйилган топшириққа нисбатан иморатбоп ғишт, йиғма темир-бетон, шифер ва бошқа маҳсулотларни ололмади.

Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитетининг корхоналари маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларини бажармади. (98,5 процент бажарди). Оҳангарондаги «Сантехлит» заводи (93,8 процент), Фарғона шаҳридаги 4-ёғочсозлик заводи (90,0 процент), ёғочсозлик саноати «Тошкент» ишлаб чиқариш бирлашмаси (84,8 процент) энг кўп қолоқликка йўл қўйди.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари 12,2 миллион сўмлик маҳсулотни кам берди. Тошкент ип газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси жуда кўп миқдорда (4,6 миллион сўм) қарздор бўлиб қолди.

Истеъмолчилар калава ип, ип газламани кам олдилар.

Агросаноат комплекси бирлашма ва корхоналари маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларини тўла-тўкис бажармади. Умуман комплекс 11,7 миллион сўмлик маҳсулотни, шу жумладан, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг корхоналари 9,0 миллион сўмлик маҳсулотни кам берди.

Озиқ-овқат бўладиган балиқ маҳсулотлари, минерал сув, навли қадоқланган чой ишлаб чиқариш соҳасида топшириқда кўзда тутилган даражага эришилмади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

10 июнь куни Миллатлар Советининг мажлисида Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари депутат Г. Н. Киселевни халқ истеъмоли моллари, савдо, аҳолига коммунал- маиший ва бошқа хизматлар кўрсатиш доимий комиссиясининг раиси этиб сайлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Сессия депутат Г. Н. Киселевни СССР Олий Совети мазкур комиссиясининг раиси қилиб сайлайди.

Қирғизистон ССР Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси, «Иностранная литература» журналининг бош редактори депутат Ч. Айтматов маданиятни, тилни, миллий ва интернационал анъаналарни ривожлантириш, тарихий меросни муҳофаза қилиш масалалари билан шуғулланувчи доимий комиссиянинг раиси этиб бир овоздан сайланади.

Депутатларнинг таклифига биноан миллатлараро муносабатлар муаммоларига бағишланган журнални нашр этиш масаласини кўриб чиқиш тўғрисида қарор қабул қилинади.

Шу билан Миллатлар Советининг мажлиси ёпиқ, деб эълон қилинади.

* * *

Кечқурун СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг учинчи қўшма мажлиси бўлди.

Раислик қилувчи СССР Олий Советининг Раисининг биринчи ўринбосари **А. И. Лукьянов** мажлиснинг кун тартибини эълон қилади. Депутатлар СССР Олий Советининг комитетларини сайлаш тўғрисидаги ва СССР Министрлар Совети Раисининг СССР ҳукумати составига доир таклифлари ҳақидаги масалаларни кўриб чиқишлари лозим.

Депутатлар СССР ҳукуматининг состави хусусида СССР Министрлар Совети Раисининг таклифлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқишга киришадилар.

Н. И. Рижков ушбу масала юзасидан доклад қилди. Докладдан сўнг у депутатларнинг саволларига жавоб қайтарди.

СССР Олий Совети СССР Министрлар Совети Раиси Н. И. Рижковнинг СССР Министрлар Совети структураси ва состави тўғрисидаги таклифини СССР Олий Советида кўриб чиқишга қабул қилиш ҳақида қарор қабул этади ҳамда СССР Олий Советининг тегишли комитетларига ва палаталарнинг доимий комиссияларига СССР Конституциясининг 123-моддасига мувофиқ СССР Министрлар Советининг составига тайинлаш учун таклиф этилаётган номзодлар хусусида ўз хулосаларини беришни топширади.

А. И. Лукьянов комитетлар билан комиссияларнинг иши 19 июнда бошланишини депутатларга маълум қилади. Улар бир ҳафта мобайнида ҳукумат составига номзодларни муҳокама қилиб, ўз хулосаларини тайёрлайдилар.

26 июнь куни СССР Олий Совети ва палаталарининг ялпи мажлислари яна бошланади. Мана шу мажлисларда Н. И. Рижков таклиф этган бошқарув органларининг янги структураси муносабати билан «СССР Министрлар Совети тўғрисида»ги қонунга ўзгартишлар киритиш ҳамда комитетлар ва комиссияларнинг хулосаларини эътиборга олиб ҳукумат составини тасдиқлаш мўлжалланмоқда. Сўнгра Олий Совет, унинг комитетлари ва комиссиялари СССР Халқ контроли комитетининг, СССР Олий судининг, ССР Иттифоқи прокуратураси ва СССР Давлат арбитражи коллегияларининг составига доир таклифларни кўриб чиқадилар. Баъзи қонун лойиҳалари устидаги ишлар ҳам ўшанда бошланади.

СССР Олий Совети комитетларини сайлаш тўғрисидаги масала депутатларнинг муҳокамасига қўйилади.

А. И. Лукьянов бу масала ҳар иккала палатада келишиб олинганини, сўнгра эса палаталарнинг қўшма мажлисида муҳокама этилганини айтади. Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг раисларига буни республикалар ва регионлардан келган депутатлар билан, депутатларнинг группалари билан пухта маслаҳатлашиб олиш, сўнгра эса депутатлар билдирадиган фикр-мулоҳазаларни эътиборга олиб тегишли таклифлар киритиш топширилган эди. Шундай иш бажарилди.

Иттифоқ Советининг Раиси **Е. М. Примаковга** муҳокама этилаётган масала юзасидан доклад қилиш учун сўз берилади. Нотиқ комитетларнинг раислари лавозимига таклиф этилаётган номзодларни маълум қилишдан олдин дастлабки тарзда бир қанча мулоҳазаларни билдиради. Жумладан, палаталарнинг комитетлари ва доимий комиссияларида чамаси 800 нафар, СССР Олий Советидан 400 киши ва Олий Советга кирмай қолган депутатлардан шунча киши ишлай олиши мумкинлигини таъкидлайди. Бу халқ депутатлари жами составининг тахминан учдан бир қисмидир.

Комитетларнинг аъзолари алмаштириб турилади, сон жиҳатидан ҳам, сифат состави жиҳатидан ҳам мазкур комитетларнинг шакллари муттасил ўзгартириб турилади. Ишда ўзини яхши кўрсатган кишилар комитетда муқимлаштирилади, комитетларда шунчаки ҳисобда бўлган кишилар эса чинакамига ишлашни истайдиган кишилар билан алмаштирилади.

Сўнгра нотиқ СССР Олий Совети комитетларининг раислари этиб сайланиш учун тавсия қилинаётган депутатларнинг номзодлари хусусида таклиф киритди.

Халқаро ишлар комитетининг раиси лавозимига номзод ҳали аниқлангани йўқ, деди нотиқ, бундай номзод сессиянинг кейинги мажлисларидан бирида кўриб чиқиш учун таклиф этилади.

Москва шаҳридаги автоматика ва приборсозлик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош конструктори депутат В. Л. Лапигин мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари комитетининг раиси этиб тавсия қилинди. Нотиқ бу киши мудофаа саноати билан ҳам, граждан ишлаб чиқариши билан ҳам боғлиқ соҳада ишлаётган йирик мутахассис эканлигини таъкидлади. СССР Фанлар Академиясининг мухбир аъзоси, СССР Фанлар академияси Урал бўлими фалсафа ва ҳуқуқ институтининг директори (Свердловск шаҳри) депутат С. С. Алексеев қонун чиқариш, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетининг раиси лавозимига тавсия қилинади. У — мамлакатда машҳур ҳуқуқшунослардан биридир.

Халқ депутатлари Ростов область Совети ижроия комитетининг раиси депутат Н. Д. Пиововаровни халқ депутатлари Советларининг иши, бошқариш ва ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш масалалари комитетига бошлиқ қилиб қўйиш тавсия этилади. У маҳаллий Советларнинг иш практикасини яхши билади, маҳаллий ўз-ўзини бошқаришни мумкин қадар мустаҳкамлаш тарафдоридир.

Львовдаги «Конвейер» бирлашмасининг бош директори депутат В. М. Вологжинни иқтисодий ислоҳот масалалари комитетининг раиси этиб сайлаш тўғрисида таклиф киритилади. У ўз корхонасида иқтисодий ислоҳотни жорий этиш соҳасида бир қанча тадбирларни амалга оширган.

Красноярск ўлкасидаги «Назаровский» совхозининг директори депутат А. Ф. Вепрев номзоди аграр масалалар ва озиқ-овқат комитетининг раиси сифатида тавсия қилинади.

Депутат Б. Н. Ельциннинг касб соҳаси ва ижтимоий фаоллигини эътиборга олиб, уни қурилиш ва архитектура масалалари комитетининг раиси қилиб сайлаш таклиф этилади.

Илм-фан, халқ таълими, маданият ва тарбия комитетининг раиси этиб Москва авиация институтининг ректори депутат Ю. А. Рижовни сайлаш тўғрисида таклиф киритилади.

СССР Медицина фанлари академияси Сибирь бўлими президиумининг раиси (Новосибирск шаҳри) депутат Ю. А. Бородинни халқ соғлиғини сақлаш комитетининг раиси қилиб сайлаш тавсия этилади.

Халқ депутатлари Ленинград шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат В. И. Матвиенкони хотин-қизлар ишлари, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг раиси этиб сайлаш таклифи киритилади.

Пенсионер депутат Н. В. Босенкони ветеранлар ва инвалидлар ишлари комитетининг раиси қилиб сайлаш тавсия этилади.

Украина ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат В. И. Цибухни ёшлар ишлари комитетининг раиси этиб сайлаш таклиф қилинади.

Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон область комитетининг биринчи секретари депутат Қ. Салиқовни экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари комитетининг раиси қилиб сайлаш тўғрисида таклиф киритилади.

КПСС Чечен-Ингушия область комитетининг биринчи секретари депутат В. К. Фотеевни ошкоралик, гражданларнинг ҳуқуқлари ва мурожаатлари масалалари комитетининг раиси қилиб сайлаш таклиф этилади.

Комитетларнинг раислари лавозимига кўрсатилган депутатлар депутатларнинг саволларига жавоб қайтардилар. Уларнинг ҳаммаси кўпчилик овоз билан СССР Олий Совети комитетларининг раислари этиб сайландилар.

Сессияда депутат **Б. Н. Ельцин** баёнот билан чиқди. У СССР халқ депутатлари съездининг аҳамиятини пасайтирмай, унинг фикрича, депутатлар кўтарган кўпгина масалалар ҳал этилмаганлигидан қониқмаганлигини билдирди.

А. И. Лукьянов СССР Олий Советининг бундан буёнги иши билан боғлиқ баъзи масалаларни изоҳлаб берди. У М. С. Горбачевнинг саломини ҳамда унинг депутатларга ўз жойларига борганларидан кейин сайловчилар билан учрашиб, съезд тўғрисида, СССР Олий Советининг биринчи сессияси ҳақида сўзлаб беринглар, съезднинг бутун демократик жўшқинлигини одамларга етказинглар, деб билдирган истагини топширди.

Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси ёпиқ деб эълон қилинади.

(ТАСС).

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида Н. И. РИЖКОВ доклади

Ҳурматли СССР Олий Советининг аъзолари!

Халқ депутатлари съезди ўзининг аҳамияти жиҳатидан бениҳоя зўр вазифаларни ўртага қўйди. Биз халқнинг иродасига амал қилиб ва унинг ижодий салоҳиятига таяниб, қисқа муддат ичида мамлакатни мураккаб иқтисодий аҳволдан чиқариб олиш, давлатнинг сиёсий системасини тубдан ўзгартириш, совет кишисининг фаровонлигини муттасил оширишга ва шахсни маънавий жиҳатдан бойитишга қаратилган шарт-шароитларни яратиш учун зарур бўлган ҳамма ишни қилишимиз керак.

Ҳукуматнинг янги составини тузишга асос қилиб олиниши лозим бўлган принципиал талабларни олдиндан белгилаб берувчи энг муҳим вазифалар мана шулардир. Хўш, уларнинг моҳияти нимадан иборат?

Биринчидан, бизнинг бурчимиз ҳамма ишларда бош мақсад — совет кишисининг талаб ва эҳтиёжларини қондириш мақсадига амал қилишдан;

иккинчидан, янги, социал соҳага қаратилган сифатдаги экономикани ривожлантиришни таъминлашдан;

учинчидан, ишларни маъмурий-буйруқбозлик усуллари билан эмас, балки иқтисодий усуллар билан бошқаришдан;

тўртинчидан, мулкчилик формаларининг хилма-хиллиги ва тенглиги асосида иқтисодий демократия принципларига қатъий риоя этишдан;

бешинчидан, социалистик федерализмнинг бунёдкорлик салоҳиятини тўла-тўкис намоён этишдан иборат.

Мана шундай ёндашувлар шароитидагина ишлаб чиқариш муносабатларини тубдан ўзгартиришга, хўжалик юритишнинг хилма-хил шаклларига ва бу шаклларнинг чинакам тенг ҳуқуқлилигига, ишлаб чиқаришнинг асосий бўғинини иқтисодий жиҳатдан мустақил қилиб қўйишга, янги регионал сиёсатни муваффақиятли амалга оширишга эришиш мумкин. Иккинчи томондан, булар нинг ҳаммаси бошқарув объектининг ўзи тубдан ўзгаришини билдиради. Бошқарувдаги марказчилик негизларини чинакам демократик мазмун билан тўлдириш зарурати мана шундан келиб чиқади. Давлат бошқарувининг қайси ташкилий структураси мана шу шароитларнинг ҳаммасига объектив равишда мос бўлиб тушмоғи керак? — деган саволнинг берилиши ўринлидир. Бу саволга жавоб беришдан аввал халқ хўжалигини бошқаришнинг таркиб топган структураси моҳиятини тўла-тўкис уқиб олиш зарур. Умуман ва бутунлай кўп босқичлилик, тор профилли министрлик ва идораларнинг баҳайбат рўйхати билан ва бошқарувнинг молия, нарх-наво сиёсати, банк фаолияти ва шу каби энг муҳим вазифалари иқтисодий шароитларига номувофиқлиги билан мураккаблашган, очиқ ойдин кўриниб турган ва ҳатто, таъбир жоиз бўлса, бесўнақай тармоқ йўналиши мазкур структурага хос хусусият бўлиб қолган.

Мана шуларнинг ҳаммаси назарий ақидалар ҳамда айрим жузъий вазифаларни янги-янги бошқарув бўғинларини яратиш йўли билан ҳал этиш муддаоси асосида неча ўн йиллар давомида вужудга келтирилди. Ҳамма ва ҳар қандай ишни марказдан тартибга солиш учун шундай қилинди. Ҳақиқатда чекланмаган буйруқбозлик юқори поғоналардан тортиб, то оддий ходимгача

(Давоми иккинчи бетда).

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

Н. И. РИЖКОВ доклади

(Давоми. Боши биринчи бетда).

бутун бошқарув босқичларига сингиб кетган эди. Хўжаликка раҳбарлик қилишнинг мавжуд системаси давлатнинг ишлаб чиқариш асосий бўғини ва регионлар билан муносабатларини қуриш учун асос қилиб олинган иқтисодий принципларни бевосита акс эттирар эди.

Иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш давомида биз бошқарув системасини қайта қура бошладик ва уни ишлаб чиқарувчи кучларни эркин ривожлантиришга зид бўлган жамики самарасиз усуллардан изчиллик билан тозалаяпмиз.

Ҳозирги босқичда ҳукумат ва давлат бошқаруви органлари структурасида, вазифаларида, фаолият услуби ва усулларида янада туб ўзгаришлар қилиш зарурати етилди. Съездда ҳам бу ҳақда принципиал равишда жиддий гаплар бўлди. Хўжалик юритиш социалистик системасининг янги моделида министрликлар, идоралар, давлат комитетларининг роли ва ўрни тўғрисида халқ депутатлари бир талай ўткир танқидий мулоҳазалар ва амалий таклифларни айтдилар. Айтилган ҳамма фикр ва мулоҳазаларни жамлаб, шундай хулоса чиқариш мумкин: ҳозир биз шундай структурани вужудга келтиришимиз зарурки, бу структура бошқарув юқори поғонасининг ҳамма бўлинмаларини ишлаб чиқаришнинг асосий бўғини оператив фаолиятига аралашиш имкониятидан маҳрум қиладиган бўлсин. Марказнинг ўзига хос вазифалари, кундалик ишларга чалғимай, бутун диққат-эътиборни халқ хўжалиги, тармоқлараро ва регионлараро даражалардаги стратегик вазифаларга тўла-тўкис қаратиш имконияти сақланиб қолиниши керак.

Биз бу йўлдан жадал олға бора бошладик. Жумладан, бошқарув системасини бирмунча тартибга солдик, бўғинларни қисқартирдик, илм-фан билан ишлаб чиқаришнинг бирлашувини кучайтириш имконини берадиган хўжалик ҳисоби бирлашмаларининг янги ишлаб чиқариш, илмий-ишлаб чиқариш ва бошқа турларини тузишга қатъият билан киришдик. Шу иш жараёнининг ўзида бир қанча Иттифоқ ва Иттифоқ-республика министрликлари ҳамда комитетлар тугатилишига объектив равишда олиб келган иқтисодий шарт-шароитлар пайдо бўла бошлади.

Хўш, қилинган ишларнинг якуни қандай бўлди?

Бошқарувнинг маъмуриятчилик-буйруқбозлик системасига қарши кураш борасида гарчи озроқ бўлса ҳам, аммо амалий тажриба тўпланди ва халқ хўжалигини бошқаришнинг сифат жиҳатдан янги структурасини тузишда янада қатъийроқ қадам қўйиш учун объектив шарт-шароитлар яратилди. Мана шуларнинг ҳаммаси давлат органларининг таркиби ва вазифаларини тубдан ўзгартиришга жуда яқинлашиб бориш имконини берди.

Бироқ ҳозир ҳам экономикани давлат йўли билан бошқариш органларининг роли ва ўрни хусусида турли нуқтаи назарлар бор. Баъзилар тармоқ министрликлари ривожланиб бораётган иқтисодий ислоҳот шароитида ўз вазифаси ва функцияларини бажариб бўлди, деб ҳисоблаб, уларни дарҳол ва батамом тугатиб юборишни талаб қилмоқдалар. Бошқалар эса ўзгача фикрда турибдилар — ҳозирги составдаги министрликларсиз ишлаб бўлмайди, чунки акс ҳолда экономика устидан назорат бой бериб қўйилади, мамлакат миқёсида халқ хўжалигини бошқариб бўлмайди, деб ҳисобламоқдалар.

Бу хусусда нима деса бўлади? Бу масалалар экономикамизнинг ҳозирги ҳолати учунгина эмас, келажаги учун ҳам бениҳоя муҳимдир. Уларни шунчаки, йўл-йўлакай ҳал этиб бўлмайди. Оқилона мулоҳазакорлик ва турмушимизнинг ҳақиқий аҳволини ҳисобга олиш, амалда иқтисодий усулларни эгаллаш даражасини, шу усулларнинг хўжалик жараёнига таъсирини ҳисобга олиш лозим.

Янги ишлаб чиқариш муносабатларининг қарор топиши қийинчилик билан боряпти, албатта. Бироқ айни шу боисдан ҳам бевақт қайта қуриш ёки қайта қуришни пайсалга солиш нималарга олиб бориши мумкинлигини вазминлик билан баҳолаш ва аниқ тахмин қилиш бениҳоя муҳимдир. Хуллас, ўртоқлар, ҳовлиқиб кетиш, воқеалардан илдамлашиш ҳам бир жойда депсиниб туриш каби баб-баравар хатарлидир.

Қайта қуриш йилларида орттирилган тажриба, мамлакатнинг иқтисодий ва сиёсий системасини ислоҳ қилиш, халқ хўжалигининг барча бўғинларида экономикани бошқаришни такомиллаштириш соҳасида кенг қулоч ёзган иш СССР Министрлар Советининг состави хусусидаги таклифларни тузишга бевосита таъсир ўтказди.

Регионал сиёсатда қилинмоқчи бўлган катта ўзгаришлар бошқарувнинг янги системасига асос қилиб олинди, бундан буён республикаларда, ўлкалар ва областларда жойлашган хўжаликнинг катта қисми бевосита республика ва маҳаллий органлар қарамоғига топширилади. Шу тариқа иттифоқ-республика министрликлари ва идоралари шаклидаги икки ёқлама бўйсуниш ва икки ёқлама масъулият системаси тугатилади. Бошқарувдаги кўп босқичлилик қисқаради. Бинобарин эса халқ хўжалиги ва аҳолининг зарур эҳтиёжларини қондириш учун мустақиллик ва масъулият ошади.

Юқори поғонага мансуб бўлган органлар фаолиятидаги чуқур ўзгаришлар бошқарувни такомиллаштиришнинг энг зарур вазифаларидан бири бўлиб қолмоқда. Бу гап аввало, марказий иқтисодий идораларга таалluқлидир. Экономиканинг туб вазифаларини ҳал этишда ва ўтказилаётган хўжалик ислоҳотини жадаллаштиришда уларнинг аҳамияти ҳамда масъулияти бениҳоя катта. Бу эса мазкур идораларнинг ишига жуда танқидий қараш мажбуриятини юклайди. Чунки, ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотнинг кўпгина камчиликлари, экономикани соғломлаштириш жараёни суст ривожланаётганлиги уларнинг фаолияти билан бевосита боғланган. Съездда Давлат план комитети, Молия министрлиги, Давлат нарх комитети, Давлат статистика комитети, бошқа идоралар жуда қаттиқ танқид қилинди.. Бу — тўғри ва одилона танқиддир, янги тузилган ҳукумат бу танқиддан тегишли хулосалар чиқариб олади.

Тармоқ бошқаруви сифат жиҳатдан қайта қурилган ҳамда корхоналар ва регионларнинг хўжалик мустақиллиги кучайтирилган сайин иқтисодий жараёнларни тартибга солишда марказий органларнинг роли ва аҳамияти ортаверади.

Давлат бошқарув органларининг эътиборингизга ҳавола қилинаётган составни ҳукумат бажараётган вазифаларнинг ғоят хилма-хиллигини эътиборга олиб тузилди. Бу вазифаларни шартли равишда иккита принципиал йўналишдан иборат, деса бўлади.

Биринчиси — давлат ҳокимиятининг олий ижроия ва бошқарув органи бўлмиш ҳукуматга ғоят хос бўлган вазифалардир. Улар маълум бўлганлиги учун батафсил таърифлаб турмай, қисқача айтиб ўтаман. Аввало, бу вазифалар жамият тараққиётини умумий иқтисодий воситалар билан тартибга солишга алоқадор вазифалардир. Ҳукумат бу вазифаларни марказий иқтисодий органлар орқали амалга оширади.

Кўп қиррали социал соҳага раҳбарлик қилиш, социалистик давлатнинг ва гражданларнинг суверен ҳуқуқлари ҳамда манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, шунингдек айрим регионларда ҳам, умуман мамлакатда ҳам табиатни муҳофаза этиш тадбирлари бутун комплексини назорат қилиш ҳам мана шу вазифалар жумласига киради. Ҳукумат фаолиятининг бу соҳаларида давлат бошқарувининг вазифаларини 25 та комитет ва министрликнинг зиммасига юклаш мўлжалланмоқда. Улар давлат бошқаруви муаммоларининг бутун хилма-хил комплексини қамраб олади.

Ишлаб чиқариш соҳасининг моддий-техникавий базасини ривожлантириш соҳасидаги вазифаларни амалга ошириш ҳукумат ишидаги бошқа бир принципиал муҳим йўналишдир. Бу соҳада иқтисодий ислоҳотни кучайтириш ҳамда корхоналар ва территорияларнинг хўжалик мустақиллигини ошириш натижасида, шунингдек министрликлар билан идораларнинг фаолиятида қилинадиган ўзгартишлар муносабати билан бошқарув системасини жуда тубдан ўзгартириш ва Иттифоқ органларининг сонини қисқартириш белгиланди.

Чунончи, саноат, қурилиш, транспортнинг база корхоналари ҳамда агросаноат ва мудофаа комплекслари министрликларининг умумий миқдорини қисқартириб, 52 та ўрнига 32 та қолдириш, яъни ҳозирги вақтдагига нисбатан қарийб 40 процент қисқартириш мўлжалланмоқда. Масалан, машинасозликда шу беш йиллик бошидаги 11 министрлик ўрнига 4 та министрлик қолдирилади. Металлургия комплексидаги қора ва рангли металлургия министрликлари қайта тузилиб, битта СССР Металлургия министрлигига айлантирилади.

Химия-ўрмон комплексида 5 та министрликдан 3 тасигина қолдирилади. Ёқилғи-энергетика комплексида 3 та, мудофаа комплексида 2 та министрлик тугатилади. 7 та умумиттифоқ министрлигидан иборат бўлган қурилиш комплексида атиги 2 та министрлик сақланиб қолади. РСФСР территориясида ишлаётган қурилиш министрликлари эса бошқа иттифоқдош республикаларда қилинганидек, Россия Федерацияси қарамоғига топширилади.

Шундай қилиб, СССР Министрлар Советининг составини 57 министрлик ва комитет миқдорида белгилаш таклиф қилинади. Ҳозирги вақтда ишлаб турган 25 та бошқарув органи тугатилади.

Айтиб ўтилган министрликлар ва идораларнинг экономика тараққиёти ҳозирги босқичидаги роли ва вазифаларини эътиборга олганда, бизнинг фикримизча, уларнинг мана шунча миқдорда бўлиши ғоят мақбулдир. Иқтисодий ислоҳот чуқурлаша борган сайин давлат раҳбарлиги органларининг ҳам вазифасини янада бирга қўшиш учун шарт-шароит вужудга келавериши равшан.

Биз ҳаддан ташқари бесўнақай министрликларни тузиш йўлидан бораётганимиз йўқми, улар ҳукмронлик позицияларини ва ўзларининг маҳкамачилик буйруқбозликларини янада кўпроқ мустаҳкамлаб олмайдиларми? — деган савол туғилиши мумкин.

Шуни яна бир бор таъкидламоқчиман. Гап аввалгиларидан сифат жиҳатдан фарқ қиладиган мутлақо янги типдаги министрликлар ҳақида бормоқда. Улар кўпгина хўжалик вазифаларидан маҳрум этилади, асосий ишлаб чиқариш бўғинининг потенциал имкониятларини тўла-тўкис намоён этишга йўл очадиган иқтисодий муҳитни вужудга келтиришга фаол кўмаклашишдан иборат бирдан-бир вазифа шу министрликлар ихтиёрида қолдирилади. Буни вазифаларнинг энг муҳими деса бўлади. Улар ишда фан-техника тараққиётининг энг афзал йўналишларини ривожлантиришга, тармоқ истиқболларини белгилашга ва халқ хўжалигини социал соҳага йўналтиришга оид талаблар руҳида инвестиция сиёсати ўтказишга асосий эътиборни қаратишлари лозим.

Туб ислоҳотни ривожлантириш ва чуқурлаштириш вазифалари, рўй бераётган жараёнларни кун сайин ва мунтазам равишда таҳлил этиш зарурати, шунингдек хўжалик соҳасидаги ўзгартишда қўйиладиган навбатдаги қадамларни чуқур ва ҳар томонлама асослаш эҳтиёжи ошиб бораётганлиги СССР Министрлар Советининг иқтисодий ислоҳот давлат комиссиясини ҳукуматнинг доимий органи сифатида тузиш мақсадга мувофиқ эканини қатъий талаб қилмоқда.

СССР Министрлар Советининг фавқулодда вазиятлар давлат комиссиясини тузиш ҳам таклиф қилинади. Бу таклифни турмушнинг ўзи келтириб чиқарди. Комиссиянинг вазифалари фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёрлигимизни, авария-тиклаш ва қидириш-қутқариш воситаларини планли равишда вужудга келтириш, шундай вазиятларнинг олдини олиш ёки оқибатларини тугатиш, аҳолининг ҳаётини таъминлаш ишида министрликлар ва идораларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб туришни ва улар ишини назорат қилишни таъминлашдан иборат бўлади.

Ўртоқлар! СССР Министрлар Советини анчагина янгиланмоқда. Сизларга шуни маълум қилмоқчиманки, 1984 йилда тузилган ва 100 кишидан иборат бўлган (иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг Раислари бу ҳисобга кирмайди) ҳозир назарда тутилаётган составда ишлаш учун атиги 10 киши қолади.

Ҳозир ишлаб турган Министрлар Совети аъзоларининг ярмидан кўпроғи асосан пенсияга чиқиши муносабати билан ишдан озод қилинади. Ҳукуматнинг амалда ҳар уч аъзосидан бири илк бор тайинланиш учун таклиф этилмоқда.

Министрлар Совети Президиумининг составида ҳам муҳим ўзгартишларни амалга ошириш мўлжалланмоқда — унинг ярми янгиланмоқда. Жорий масалаларни оператив равишда ҳал этиш учун ҳукумат раисининг умумий масалалар бўйича биринчи ўринбосари лавозими жорий этилмоқда. Бу лавозимга йирик ташкилотчилардан бири, давлат бошқаруви системасининг кўпгина муҳим соҳаларида ишлаган тажрибали раҳбар ўртоқ Лев Алексеевич Воронинни тайинлаш таклиф қилинади.

Илгари ишлаб чиқаришнинг яхши мактабидан ўтган, Госплан раҳбарларидан бири, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари лавозимида муҳим халқ хўжалик комплексининг иши учун масъул бўлган ўртоқ Юрий Дмитриевич Маслюковни СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госпланининг Раиси этиб тасдиқлаш таклиф қилинади.

Агросаноат комплексини ривожлантириш муаммоларини ҳал қилиш алоҳида аҳамиятга эга ва кечиктириб бўлмайдиган характерда эканлигини эътиборга олиб, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, Министрлар Советининг озиқ-овқат ва харид давлат комиссиясининг раиси лавозимини жорий қилиш таклиф этилади. Бу лавозимга қишлоқ хўжалиги соҳасида турли лавозимларда узоқ вақт ишлаган ўртоқ Владимир Ильич Калашниковни тайинлаш тавсия қилинади. Ҳозирги вақтда у КПСС Волгоград область комитетининг биринчи секретаридир.

Таниқли совет олимлари — академик ўртоқ Леонид Иванович Абалкин (у иқтисодий ислоҳот бўйича тузилаётган давлат комиссиясига раҳбарлик қилади), СССР Фанлар академиясининг вице-президенти академик ўртоқ Николай Павлович Лаверов (у СССР Фан ва техника давлат комитетининг раиси лавозимини эгаллайди) биринчи марта ҳукумат раисининг ўринбосарлари этиб тайинлаш учун таклиф этилмоқда. Бу кишилар ўзларининг илғорлиги, қайта қуриш ғояларига содиқлиги билан машҳур бўлиб, чуқур назарий билимларга эгадирлар.

Қуйидаги ўртоқларни ҳам СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари этиб тасдиқлаш таклиф қилинади:

Белоусов Игорь Сергеевич — СССР Министрлар Советининг Ҳарбий-саноат масалалари давлат комиссияси

Бирюкова Александра Павловна — СССР Министрлар Советининг Социал ривожланиш бюроси

Гусев Владимир Кузьмич — СССР Министрлар Советининг Химия-ўрмон комплекси бюроси

Догужиев Виталий Хуссейнович — СССР Министрлар Советининг Фавқулодда вазиятлар давлат комиссияси

Каменцев Владимир Михайлович — СССР Министрлар Советининг Давлат ташқи иқтисодий комиссияси

Мостовой Павел Иванович — СССР Моддий-техника таъминоти давлат комитети

Рябов Лев Дмитриевич — СССР Министрлар Советининг Ёқилғи-энергетика комплекси бюроси

Силаев Иван Степанович — СССР Министрлар Советининг Машинасозлик бюроси

Уларнинг ҳар бири тўғрисида шуни айта оламанки, улар юксак профессионал тайёргарлиги, халқ хўжалигининг турли соҳаларида катта амалий иш тажрибаси билан ажралиб турувчи раҳбарлардир. Экономикани бошқаришни қайта қуришга қаратилган йўлни амалга ошириш учун уларнинг ҳаммаси талайгина иш қилдилар. Шуни назарда тутиш кераки, ўз вазифаларининг характерига кўра Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари одатда айни бир вақтда СССР Министрлар Совети тегишли доимий органларининг раҳбарлари ҳамдир.

СССР Министрлар Совети тўғрисидаги қонунга мувофиқ СССР молия министри ва Министрлар Советининг ишлар мудири ҳам СССР Министрлар Совети Президиумининг составига кирадилар.

Иқтисод фанлари доктори ўртоқ Валентин Сергеевич Павловни молия министри лавозимига тайинлаш таклиф этилади. У шундай даражадаги раҳбар учун зарур бўлган молия соҳасидаги амалий фаолият тажрибасини орттирган, район молия бўлимининг инспекторлигидан СССР Молия министрининг биринчи ўринбосари ва Нархлар давлат комитетининг раисигача бўлган йўлни босиб ўтди.

Асбобсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министри бўлиб ишлаган техника фанлари доктори ўртоқ Михаил Сергеевич Шкабардняни Министрлар Советининг ишлар мудири этиб тасдиқлаш таклиф қилинади.

Тасдиқлаш учун таклиф этилаётган президиум аъзоларининг, шунингдек комитетлар, министрликлар ва идоралар барча раҳбарларининг ҳаёт йўли тўғрисидаги батафсилроқ маълумотлар қўлларингизда бор, афтидан, менинг ҳар бир номзодга тўхталиб ўтишимга зарурат бўлмаса керак.

Шуни илова қилмоқчиманки, СССР Министрлари даражасида тасдиқланган баъзи давлат органлари раҳбарларининг 8 ўринбосаридан ҳукуматнинг янги составида фақат иккита шундай лавозимга эга бўлиш таклиф қилинмоқда — булар СССР Госплани раисининг биринчи ўринбосари билан СССР Госплани ҳузуридаги Енгил саноат давлат комитетининг раисидир.

Танлаш принципи ҳукуматнинг сизлар кўриб чиқиш учун тақдим этилган янги составидан равшан бўлса керак деб ўйлайман. Бунда таниқли ва обрўли раҳбарлар танлаб олинган, юксак илмий малакага ва бой амалий тажрибага эга бўлган кишиларнинг уйғунлигига эришилган. Таклиф этилган номзодлар орасида 6 киши СССР Фанлар академиясининг академиги ва мухбир аъзоси, 23 киши илмий даражаларга эга, 37 киши эса катта хўжалик раҳбарлари бўлишган. Тавсия этилаётган ҳукумат аъзолари орасида 50 ёшгача бўлган беш киши, 51 ёшдан 55 ёшгача бўлган 21 киши, 56 ёшдан 60 ёшгача бўлган 31 киши, 61 ёшдан 65 ёшгача бўлган 13 киши бор. Шундай қилиб, ҳукумат аъзоларининг ўртача ёши 55 дадир.

Олий совет аъзолари, ўртоқлар! Давлат бошқаруви органлари структурасини ва СССР Министрлар Советининг шахсий составини кўриб чиқишингизни сўрайман. Мазкур масалаларга доир ҳужжатларнинг лойиҳалари қўлингизда бор. СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети раисини тайинлашга келганда, бу лавозимга номзод қўшимча тақдим этилади. Бундан буён ҳукумат тузишнинг Конституцияда белгиланган тартиби киритилган таклифларни чуқур ва ҳар томонлама кўриб чиқиш имконини беради. Ана шу тартиб тавсия этилаётган номзодларни Олий Совет палаталарининг комиссиялари ва комитетлари олдиндан кўриб чиқишларини назарда тутади.

Сизлар кўриб чиқишингиз учун киритилаётган таклифларни қўллаб-қувватлашни сўраймиз.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИНИНГ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ВА УЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТ ТАРТИБИНИ ЙЎЛГА СОЛУВЧИ СССРНИНГ БАЪЗИ ҚОНУНЛАРИ ЛОЙИҲАЛАРИНИ ТАЙЁРЛАШ ТЎҒРИСИДА

СССР халқ депутатлари съезди **қарор қилади:**

1. СССР Олий Советига:

СССР халқ депутатлари съездининг ва СССР Олий Советининг регламенти лойиҳасини;

СССРнинг:

СССР халқ депутатларининг депутатлик фаолияти билан боғлиқ харажатларини қоплаш тўғрисидаги;

СССР халқ депутатини чақириб олиш тартиби ҳақидаги қонунлари лойиҳаларини ишлаб чиқиб, СССР халқ депутатлари съездининг муҳокамасига тақдим этиш топширилсин.

2. СССР халқ депутатларининг ва СССР Олий Советининг регламенти, ушбу қарорнинг биринчи моддасида кўрсатилган СССРнинг бошқа қонунлари қабул этилгунга қадар СССР халқ депутатлари съезди, СССР Олий Совети ва уларнинг органлари, СССР халқ депутатлари ССР Иттифоқининг амалдаги қонун ҳужжатларига риоя этадилар, чунки бу ҳужжатлар СССР Конституциясига зид эмас.

СССРда КОНСТИТУЦИЯ НАЗОРАТИ ТЎҒРИСИДАГИ СССР ҚОНУНИ ЛОЙИҲАСИНИ ТАЙЁРЛАШ КОМИССИЯСИ

Акаев Асқар — СССР халқ депутати, Қирғизистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти.

Алексеев Сергей Сергеевич — СССР халқ депутати, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, СССР Фанлар академияси Урал бўлими, фалсафа ва ҳуқуқ институтининг директори, Свердловск шаҳри.

Бадаминц Валерий Георгиевич — СССР халқ депутати, Арманистон ССР Давлат хавфсизлик комитетининг раиси.

Буачидзе Тенгиз Павлович — СССР халқ депутати, Грузия маданият фонди правлениесининг раиси.

Голик Юрий Владимирович — СССР халқ депутати, Кемерово давлат университети юридик факультетининг декани.

Грязин Игорь Николаевич — СССР халқ депутати, Эстония ССР Фанлар академияси фалсафа социология ва ҳуқуқ институтининг бўлим мудири.

Еремей Григорий Исидорович — СССР халқ депутати, Молдавия касаба союзлари республика Советининг раиси.

Калмиков Юрий Ҳамзатович — СССР халқ депутати, Д. И. Курский номли Саратов юридик институти кафедрасининг мудири.

Керимов Жангир Али Аббос ўғли — СССР халқ депутати, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар академияси кафедрасининг мудири.

Крючков Георгий Корнеевич — СССР халқ депутати, Украина Компартияси Одесса область комитетининг биринчи секретари.

Кудрявцев Владимир Николаевич — СССР халқ депутати, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти.

Неъматиллоев Собит Ҳабибуллоевич — СССР халқ депутати, Тожикистон ССР Фанлар академиясининг президенти.

Овезгелдиев Оразгелди — СССР халқ депутати, Туркманистон ССР Фанлар академиясининг президенти.

Павлов Александр Сергеевич — СССР халқ депутати, КПСС Марказий Комитети давлат-ҳуқуқ бўлимининг мудири.

Рустамова Зуҳра Каримовна — СССР халқ депутати, Ўзбекистон ССР Сирдарё область судининг аъзоси.

Семенко Валентина Ивановна — СССР халқ депутати, Иваново область судининг раиси.

Скудра Виктор Янович — СССР халқ депутати, Латвия ССР адлия министри.

Смайлис Альфредас Юозович — СССР халқ депутати, З. Янушкявичюс номли юрак-қон-томир системаси физиологияси ва патологияси илмий-тадқиқот институтининг лаборатория мудири, Литва ССР.

Собчак Анатолий Александрович — СССР халқ депутати, Ленинград давлат университети юридик факультетининг кафедра мудири.

Султонгазин Умирзоқ Маҳмутович — СССР халқ депутати, Қозоғистон ССР Фанлар академиясининг президенти.

Сухарев Александр Яковлевич — СССР халқ депутати, СССР Бош прокурори.

Тарнавский Георгий Степанович — СССР халқ депутати, Белоруссия ССР прокурори.

Яковлев Александр Максимович — СССР халқ депутати, СССР Фанлар академияси давлат ва ҳуқуқ институтининг сектор мудири.

Депутат О. ЁҚУБОВ нутқи

Ёзувчи, Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари, Тошкент шаҳри, (СССР Ёзувчилар союзидан).

Азиз ўртоқлар! Вақт тиғиз, шу сабабли нутқимнинг энг мўътабар, оламшумул муаммоларга доир қисмини тушириб қолдириб, асосий мақсадга ўтаман. Биз асрлардек чўзилган 70 йил давомида кўп қадриятларимиздан айрилдик. Уларнинг орасида бир қадрият борки, унинг ўрнини қоплаш жуда мушкул. У тирикчиликнинг оғирлиги, очин-тўқин яшаётганимиз, инсон қадр-қимматини ерга урувчи узундан узоқ навбат кутишлар туфайли юз берди. Бизда одамнинг энг олийжаноб фазилати — раҳм-шафқат ва мурувват қолмади. Унинг ўрнини тошбағирлик, бир-бировига илтифотсизлик, ўзганинг дардига лоқайдлик эгалламоқда.

Жума куни фойеда туппа-тузук, кўҳликкина икки жувоннинг суҳбати қулоғимга чалинди. «Ўзбеклар намунча ўз пахталари тўғрисида жавраб қолишди?» — дер эди бири. «Жонга теккан, уларнинг руҳий олами бўлганми ўзи?» — дер эди иккинчиси. Бу гаплар менга алам қилди. Илгариги мард, мағрур деҳқонларимиз, уларнинг қора қош, қора кўз хотинлари шу қадар фожиавий аҳволга тушиб қолган бўлсалар бунда ким айбдор ахир, деб ўйлайман. Уларнинг маънавий оламлари қандай қилиб юксалсин, ахир!

«Барча замонлар ва барча халқларнинг отаси» Сталиннинг мамлакат пахта мустақиллигини таъминлаш борасида ўртага ташлаган машъум шиори деҳқонларимизни ҳамма нарсадан маҳрум қилди-ку! Уларнинг бутун ери, неча юз минг гектар ажойиб мевазор боғлари, ҳамиша яшил бедазорлар ва ҳатто соя-салқин ёнғоқзор ва бодомзорлар — буларнинг ҳаммаси шафқатсизлик билан кесиб ташланиб, шудгор қилинди-ку! Бу ерда муҳтарам Чингиз Айтматов айтганидек, пахта чиндан ҳам номи улуғ, супраси қуруқ нарсага айланди. Мамлакат, ниҳоят, пахта мустақиллигига эришди. Кўз кўриб қулоқ эшитмаган бойликка ҳам эга бўлди. Хўш, деҳқонимизга, унинг хотини ва болаларига нима тегди? Саратон жазирамасида ҳар куни 12 соатлаб ишлаш, ишлаганда ҳам дам олиш кунларисиз, байрамларсиз, отпускаларсиз ишлашга тўғри келди.

Матбуотда республика аҳли бошига дўлдек ёғилган сон-саноқсиз олди-қочди материаллар оқимига қараб, сизлар республикамиздаги ғазна ўғриларидан ҳар бири қанча пулни ўмариб кетганлигини сиз тийин-тийинигача ҳисоблаб чиққан бўлсангиз керак. Ғазна ўғриларини жазолаш керак. Бу борада бошқача гап бўлиши мумкин эмас. Аммо, Ўзбекистондан нарида яшаётган одам қўлини кўксига қўйиб, виждонини имон келтириб, пахтакоримиз ана шу номи улуғ, супраси қуруқ пахта важидан қандай аҳволга тушиб қолганлигини айтиб бера оладими? Давлат план комитетининг фикрича, худди ана шу пахта стратегик хом ашё ҳисобланиб, давлатга жуда катта даромад келтиради ҳамда мамлакатимизга келаётган чет эл валютасида салмоқли ўрин тутади ва ана шу валютасиз, ўша давлат комитетининг эътироф этишича, давлатнинг қўли калта бўлиб қоларди. Хўш, ана энди, деҳқон ва унинг бешафқат меҳнатдан тинка-мадори қуриган бахти қаро хотини қандай шароитда яшамоқда. Шу одамлар қанча иш ҳақи олишмоқда?

Офтоб радиация пуркаб турган жазирамада хотин-қизларимиз аёлбоп ишни қилишаётгани йўқ. Худди ана шу офтоб, заҳарли доривorлардан ҳуда-беҳуда фойдаланиш оқибатида рак, сариқ, меъда касаллиги ва аёллар камқонлиги, бошқа касалликлар жуда кўпайди ва бу аёллар билан болаларнинг ўлимига сабаб бўлмоқда.

Хўш, уларнинг турмуши қай ҳолатда? Уларнинг турмуши шундайки, пахтакор аёллар қош қорайганидан кейин даладан уйларига қайтиб, ўша алмисоқдан қолган ифлос тезакни ўчоққа қалаб, болаларига оби-ёвғон пиширадилар. Ана шу мисдек қорайиб кетган, нимаси биландир куйиб кетган қайинларни эслатувчи аёлларни кўрганимда кўзимда ёш қалқиди, уларда аёллик назокати-ю нафосатидан асар ҳам қолмаган, на қадди-қомату ва на сумбат бор. Кўзларида ғам-кулфат, ҳасрат-надомат аломатлари сезилиб турибди.

Мен мамлакатимиздаги барча деҳқонларга, айниқса рус деҳқонларига қийин эканлигини биламан ва ҳукуматимиз ана шу аҳволни ўнглаб олиш учун катта тадбирлар кўраётганидан хурсандман. Аммо, ҳарқалай, пахта, ўртоқлар, бу бошқа оламдир. Келинг, Америка жанубидаги оқтанли бағритош фермерларни эслайлик. Улар пахта далаларида ишлашни хоҳламай, ўз хотинларини ва болаларини ана шу инсон боласи чидаб бўлмайдиган меҳнатдан холи этиб, Африкадан неча юз минглаб негрларни кишанбанд этиб олиб келган эдилар. Аммо, адолат юзасидан шуни ҳам эслашимиз керакки, ўша пахта далаларида ишлашни хоҳламаган ва ўз болаларини бу оғир меҳнатдан халос этган ўша қаҳри қаттиқ фермерлар қуллардан соғлом, ишга яроқли насл олиш мақсадида уларни обдон тўйдиришган. Шундай қилиб, бўйи икки метрли қора танли полвонлар туғилдики, уларнинг авлодлари ҳозир Америка спортининг ва Америка санъатининг гултожидир.

Хўш, бизнинг қишлоқ болаларимизчи? Спорт ҳақида, маънавий равнақ ҳақида гапириб ўтиришга ҳам ҳожат йўқ. Оч-наҳор яшашаётгани (жон бошига 20 килограмм гўшт тўғри келади), оғир меҳнат қилишаётгани натижасида уларни армияга ҳам олишмаяпти. Агар олишса ҳам фақат қурилиш батальонларида хизмат қилишяпти. Деҳқонларимиз бошига тушган кулфат ҳақида муҳтасар гапирганимдан кейин мен, муҳтарам Николай Иванович, сизга мурожаат қилмоқчиман: давлат план комитетидагиларнинг мамлакатга пахта керак, у стратегик хом ашёдир ва валюта тушумларида салмоқли ўрин тутяпти, деган гаплари тўғрими? Агар тўғри бўлса, нега энди бизда пахта жаҳонда энг арзон нархда сотиб олинмоқда. **(Қарсаклар).**

Инқилобга қадар ҳам, Николай Иванович, «Туркестанские ведомости» газетасининг ёзишича, рус савдогари (ҳа ўлкамизга ана шу «номи улуғу супраси қуруқ» экинни олиб келган ўша рус савдогари) бир пуд пахтага 18 пуд буғдой берар эди. Бизнинг жонажон социалистик давлатимиз эса бир килограмм пахтага ўртача 50 тийин тўламоқда. Тошкентдаги Олой бозорида ярим килограмм бодринг 50 тийин туради (шуни эслатиб ўтмоқчиманки, ўртоқлар, бир килограмм пахтадан олинган газламадан камида 50 сўм турадиган иккита эркаклар кўйлаги тикиляпти).

Тарихий солномаларда қайд этилишича, Ўрта Осиёнинг табиий иқлим шароити жаҳонда бетимсолдир. Бу ерда Ер юзида энг ширин мевалар ва сабзавотлар етиштирилади, қовун ва тарвузларнинг мазаси ва муаттар ҳиди бебаҳодир.

Табиийки бойликлардан ўйламай нетмай, илмга зид тарзда қаҳри қаттиқлик билан фойдаланиш оқибатида давлатимизнинг 70 йили мобайнида ўлкамиз экологик ҳалокат жари ёқасига келиб қолди.

Ўртоқлар, кеча сиз фикримни, тўғрироғи академик Аганбегян айтган фикрни охиригача эшитмадингиз. Энди шу гапни қайтармоқчиман. Академик Аганбегян Орол муаммосига бағишланиб, ўтган йили КПСС Марказий Комитетида бўлган кенгашда Ўзбекистон табиати, ер-суви ва ниҳоят халқи дучор бўлган бедодликнинг ҳақиқий сабабларини ҳеч ким билмайди, деган эди. Мамлакат давлат план комитети ҳам, Давлат агросаноат комитети ҳам, деб уқтирди у, республика олдига ҳали у, ҳали бу вазифани қўйишар экан, бамисоли туман ичида пайпаслаб юришибди. Шунинг учун, деб уқтирди академик, катта иқтисодчи олимлар, экологлар, медиклар, қишлоқ хўжалиги мутахассисларидан иборат нуфузли фавқулодда иқтисодий комиссия тузиш зарур, мазкур комиссия аҳволни пухта ўрганиб, Ўзбекистонда нималар бўлаётгани ҳақида ҳукуматга тўла ва аниқ-равшан хулосалар тақдим этиши керак.

Аминманки, Ўзбекистон узоқ келажакда эмас, балки яқин йилларда мамлакат аҳлининг ярмини боқиши мумкин. Бунинг учун эса республикани пахта якка ҳокимлиги зуғумидан қутқариш, меҳнатсевар халққа эса турғунлик йиллари асоратидан қутулишга ва кўкрагини кериб яшашга ёрдам бериш керак.

Ажратилган вақт ўтди. Нутқимни тугатяпман. Фавқулодда комиссия тузиш тўғрисидаги таклифимни қабул қилишингизни сўрайман. Раҳмат. **(Қарсаклар).**

ФАРҒОНАДАГИ ВОҚЕАЛАРГА ДОИР.

Республика ҳукумат комиссиясининг АХБОРОТИ

11 июнь. Фарғона областининг бутун территориясида шу кун мобайнида нисбатан осойишталик сақланиб турди. Оммавий тартибсизликлар келтириб чиқаришга уринишлар бўлмади. Барча районларда партия, совет ва бошқа жамоат ташкилотлари аҳоли ўртасида аҳволни барқарорлаштириш, ҳаётни нормал изга қайтариш юзасидан кенг тушунтириш ишлари олиб борди. Ҳуқуқ тартиботи органлари безорилик қилаётган унсурлар уй-жойларга ўт қўйишга уринишлари натижасида пайдо бўлган айрим ҳодисаларнинг пайини қатъиян қирқиб ташладилар.

Кўпгина саноат корхоналари ва ташкилотларнинг фаолияти нормаллаштирилмоқда. Одамларнинг тобора кўпчилиги ўз ишига киришмоқда.

Месхети туркларидан икки мингдан ортиқ киши вақтинчалик жойлаштирилган лагеридан бутунлай кўчириш ниҳоясига етказилди. Уларнинг барчаси, энг аввало аёллар, болалар, қариялар махсус рейслар билан Смоленск областига жўнатилди. Барча кишилар лагерда бўлган пайтда кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминландилар. Уларга тиббий ёрдам кўрсатиб турилди, пул нафақаси бериш масаласи тезлик билан ҳал этилди. Безорилик қилаётган гуруҳларнинг лагерга бостириб кириш ва унинг территориясида тартибсизлик чиқаришга уринишлари ички ишлар министрлиги бўлинмалари томонидан жуда қаттиқ тарзда тўхтатилди. Ҳужум қилганларнинг бири ўлдирилди, тўрт киши жароҳатланди.

Фарғона шаҳридаги ҳарбий полигонда тўпланган месхети туркларининг қолган қисмини кўчириш масаласи ҳам тезлик билан ҳал этилмоқда. Тегишли органлар юзага келаётган барча масалалар ва муаммолар зудлик билан оператив ҳал этилиши учун бор куч ва ғайратларини ишга солишмоқда. Ҳужжатларни расмийлаштириш ва жуда кўп киши кўчирилганлиги билан боғлиқ транспорт муаммосини ҳал қилиш юзасидан катта иш олиб борилмоқда.

Партия, совет органлари, бошқа жамоат ташкилотлари олиб бораётган тарғибот-ташвиқот ва сиёсий ишлар натижасида область аҳолиси рўй берган фожиани, шафқатсизликни ва бемаъни қурбон бўлишларни борган сари кўпроқ тушунмоқда. Ҳозир ҳамма: ким айбдор, деган саволни бермоқда.

Бир нарса равшан — халқнинг бу воқеаларга ҳеч қандай алоқаси йўқ! Ўзининг ифлос мақсадларини кўзлаб қўлига пичоқ, қурол олган кишилар билан баландпарвоз, бемаъни сўзларга алданган, кўпинча газандалар қўрқитиши оқибатида умумий тўдага қўшилиб кетганлар ўртасидаги фарқни аниқ фаҳмлаб олишимиз керак. Саноқли жиноятчи унсурлар гуруҳи уларни йўлдан оздирган эди. Бу унсурлар аниқланмоқдалар ва яна аниқланадилар ҳамда қонунга мувофиқ қаттиқ жазоланадилар.

Ўзбекистон ССР прокурори Д. А. УСАТОВнинг республика телевидениеси мухбири билан СУҲБАТИ

Ҳурматли ўртоқлар! Кейинги кунларда Фарғона областининг ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига граждандардан кўпдан-кўп аризалар тушмоқда, улар телефон орқали ва оғзаки мурожаат қилмоқдалар.

Кўпчилик ҳолларда: нима учун инсоний қиёфасини йўқотган безори газандалар, қотиллар, кафандузлар, зўравонларга қарши қатъий чоралар кўрилмаяпти, деган ташвишли савол берилмоқда.

Бундай ташвишланиш бежиз эмас. Мен бу ерда асосан маст-аласт ва наша чекиб олган ўзбек миллатига мансуб безорилар ва жиноятчилардан иборат айрим гуруҳлар келтириб чиқарган оммавий тартибсизликлар бошланган дастлабки кунларданоқ областда турибман. Илгари бир неча марта судланиб, ҳеч қаерда ишламайдиган унсурлар уларнинг хатти-ҳаракатидан фойдаланмоқдалар. Афтидан, бундай иттифоқдан кимлардир ғоят манфаатдор кўринади.

Мен хизмат юзасидан кўплаб оғир жиноятларга дуч келганман. Аммо Фарғона областининг айрим аҳоли пунктларида рўй берган воқеаларга ақл бовар қилмайди. Қариялар, аёллар, болалар ваҳшиёна қийноққа солинганлиги, ҳеч бир гуноҳсиз кишилар турклар, ўзбеклар ва бошқа миллат вакиллари шафқатсизларча ўлдирилгани, ўлганларни таҳқирлаш ўзининг ғайриинсонийлиги билан кишини ларзага келтиради.

Ички ишлар органлари, ички хизмат қўшинлари рўй берган фожиа кунлари давомида оммавий тартибсизликларнинг олдини олиш юзасидан доимий чоралар кўрдилар. Бироқ афсуски, ҳамма жойда ҳам фожиали оқибатларнинг олдини олишга муваффақ бўлинмади. Кўплаб кишилар қурбон бўлган. Ҳозир аниқланаётган маълумотларга кўра, мингга яқин граждан турли отиш қуроллари, пичоқ ва бошқа қуроллардан тан жароҳати олди.

650 тадан ортиқ уй ва давлат объекти, жумладан мактаблар, корхоналар, 200 га яқин автомашина ва мотоцикл ёндириб юборилди.

Нима учун гражданларимиз, уларнинг мол-мулки ҳаддидан ошган кафандуздлар ва қотиллардан ҳимоя қилинмаганлигининг сабабларини, афтидан ҳали атрофлича аниқлашга тўғри келади. Бундай унсурларга муносиб зарба бериш ҳоллари жуда кам қайд этилди. Шуни унутмаслик керакки, биз бундай воқеаларда тинч намойишлар, юришлар ёки йиғилишларда қатнашаётган кишилар билан эмас, балки ўт очиш қуроли, пичоқ ва ёнилғи аралашмаси солинган шишалар билан қуролланган жиноятчиларга қарши иш кўряпмиз.

Тошлоқ посёлкасида безорилардан иборат ана шундай бебош оломон район партия комитетининг биринчи секретарини йиқитиб, тепкилаб урди, устига керосин қуйиб ёқиб юборишга уринди. Унинг қутқариб қолингани — мўъжиза. Сўнгра ўша безорилар район партия комитетининг иккинчи секретарини, район ижроия комитети раисини гаров сифатида ушлаб турдилар. Район милиция бўлимининг ходимлари уларни ажратиб олишга муваффақ бўлдилар.

Ўшанда спиртли ичимликлар ва наркотик моддалар истеъмол қилиб қутирган тўда милиция ходимларидан ўч олишга қарор қилди. Шу мақсадда бу тўда район ички ишлар бўлимига ҳужум қилиб, биринчи қаватдаги бор нарсаларнинг ҳаммасини чил-парчин қилди. Тош ва ўқ отиш қуроли билан бир неча ходимни жароҳатлади. Шундан кейингина ҳужум қилганларга қарата шахсий қуролдан ўқ отилди, улардан бир нечтаси ўлдирилди.

Милиция ходимлари ҳуқуққа мувофиқ ҳаракат қилишдими? Ҳуқуққа, қонунга мувофиқ ҳаракат қилишди, деб ўйлайман. Республиканинг жиноят кодексида «зарурий мудофаа» ҳамда «охирги зарурат» деб аталган 13 ва 14-моддалар бор, шунингдек ички ишлар ходимлари билан ички қўшинлар учун мансаб инструкциялари ҳамда фармойишлари ҳам мавжуд бўлиб, уларга мувофиқ, сўзма-сўз айнан келтираман: «Гарчи қонунда кўзда тутилган қилмишлар белгиларига ўхшаб кетсада, аммо охирги зарурат туфайли, яъни Совет давлатининг манфаатларига, жамоат манфаатларига, шахс манфаатлари ёки мазкур шахс ёхуд бошқа гражданларнинг ҳуқуқларига таҳдид солувчи хавф-хатар бартараф этилиши агар мазкур ҳолат бошқа воситалар билан бартараф этилиши мумкин бўлмаган тақдирда жиноят ҳисобланмайди...»

Шу боисдан ҳар бир аниқ-равшан ҳолларда вазиятга қараб ва қонунга мувофиқ равишда қатъий ҳаракат қилиш лозим.

Сизларга шуни айтишим керакки, мен айтиб ўтган хавфли жиноятчиларга (уларни бошқача деб айтиш мумкин эмас) нисбатан прокурор-тергов ходимлари томонидан ҳеч қандай шафқат қилинмайди.

Биз шу йилнинг 3 июнидаёқ Тошлоқ районидаги оммавий тартибсизликлар, қотилликлар ва зўрлашлар каби фактлар юзасидан жиноий ишларни қўзғаб, терговга киришдик.

Ҳозирги вақтда 15 та жиноий иш қўзғатилган. Ғоят оғир, хатарли жиноятларнинг кўпдан-кўп кўринишларини тафтиш қилиш учун мамлакатнинг барча регионларидан республикамизга прокуратура, ички ишлар министрлиги, давлат хавфсизлиги комитети органлари ходимларидан 200 га яқин терговчи ва оператив ходим, зарур техника воситалари билан тажрибали криминалистлар келишди.

Олдинда жуда катта иш турибди.

Аммо жамоат тартибини оммавий равишда бузиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларига қилинаётган ҳужумлар ҳозирча тўла куч билан ишлаш имконини бермаяпти. Шунга қарамай, жиноятчиларни аниқлаш ва фош қилиш борасидаги ишлар аслида бутун область территориясида авж олдириб юборилди. Ҳозирдаёқ бир қанча кафандузд ва талончилар қамоққа олинди. Мана шу разил ҳуружнинг барча ташкилотчилари ва асосий ижрочилари муносиб жазо олишига ишончим комил.

Бундай ишонч учун ҳаққоний асослар бор.

Ҳозир мен областдаги барча миллатларга мансуб аҳолининг ҳаммасини, оқсоқолларни, оналарни, хотинларни, ака-укалар, опа-сингилларни жиноий унсурлар фойдаланаётган бир тўда ақлдан озган гражданларнинг бебошликларини дарҳол тўхтатишга чақираман. Ақл-фаросат билан иш тутишга даъват этаман.

(ЎзТАГ).

МЕСХЕТИ ТУРКЛАРИ ҲАҚИДА КИТОБ

Тошкентлик врач Б. А. Алиев ўз халқи — месхети турклари тарихига оид китоб устида ишлай бошлади.

— Фарғона областидаги фожиали воқеалар мени вақтинча касбимни ўзгартиришга мажбур қилди, — деди у ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда. — Бу китобни ёзиш учун мен кўп йиллар давомида материал тўплаганман. Китоб кўп жиҳатдан автобиографик тусдадир. У месхети турклари Сталин ўзбошимчалигининг қурбони бўлиб, Грузиянинг жанубиғарбидан Ўзбекистонга зўрлаб кўчириб келтирилган 1944 йилдан кейинги даврни ўз ичига олади. Ўша вақтда мен эндигина ўн икки ёшга кирган эдим.

Қувасойда маҳаллий аҳоли бизни ғоят хайрихоҳлик билан кутиб олди. Ўша суронли уруш йилларида нонтузларини ҳам, бошпаналарини ҳам биз билан баҳам кўришди. Биз биродарлар каби яшадик, қуда-қудағай бўлиб кетдик. Энди эса бир тўда безорилар ўзбеклар билан турклар орасига нифоқ уруғини сочишга уринмоқдалар, ана шундай вазиятда менинг бурчим — жафокаш халқим тўғрисидаги бор ҳақиқатни, ўнлаб йиллар давомида биргаликда яшаш ва меҳнат қилиш натижасида халқларимиз ўртасида вужудга келган дўстлик ҳақида ҳикоя қилиб беришдан иборат.

Фарғона водийсидаги тартибсизликлар ҳақидаги хабарларни алам ва ғазаб билан ўқияпман. Бу қайта қуриш душманларининг, туркларни ҳам, ўзбекларни ҳам, русларни ҳам, мамлакатимиздаги барча халқларни ёмон кўрадиган кишиларнинг атайлаб қилаётган иши эканлигига ишончим комил. Бу воқеаларнинг ташаббускорлари фақат ўз ғаразли мақсадларини кўзлаётган ва шу йўлда ҳеч нарсадан, ҳатто одамлар нобуд бўлишидан ҳам қайтмайдиган кишилардир.

АНЪАНАНИ КИМЛАР БУЗМОҚДА?

Шу кунларда бутун республикамиз жамоатчилигининг диққат-эътибори Фарғонадаги воқеаларга қаратилган. У ердаги нохуш воқеалар кўпчиликни ҳайратда қолдирмоқда. Асрлар давомида шаклланиб келган дўстлик ва қардошлик анъаналарига путур етаётганлиги аҳолининг кўп қисмини ранжитмоқда. Мухбирларимиз пойтахт — Тошкент шаҳри меҳмонлари билан учрашиб ана шу воқеалар ҳақида суҳбатлашдилар.

Ашурой ТИРКАШЕВА, Самарқанд область, Пастдарғом район В. И Ленин номидаги 58-мактаб ўқитувчиси:

— Газеталар саҳифаларини мунтазам кузатиб боряпман. Фарғона воқеалари ҳар қандай кишини ранжитади. Ёш-ёш йигитларнинг суратларини кўриб ачиниб кетдим.

Бизнинг районда ҳам турклар бор. Иноқ яшаяпмиз. Уруш йилларида улар оч, юпун, бошпанасиз қолишганди. Ўзбеклар бағрини очиб кутиб олишди. Йиллар ўтиб, энди низо чиқаришдан ким манфаатдор? Уларнинг мақсади нима?

Воқеалар ҳақида турли фикрлар айтилмоқда. Биров миллатчилик, экстремистик ҳаракат деса, бошқаси давлатга қарши уюштирилган ва юқори даражада тайёргарлик кўрилган гуруҳ ҳаракати дейди. Кеча қўқонлик СССР халқ депутати Ю. Ёқубовнинг сўзини эшитдим. Бебошлик қилаётганлар пахта нархини кўтариш, химия заводини кўчириш ва экологик вазиятни яхшилаш талабларини қўйишибди. Тўғри, бунга эътироз йўқ. Бироқ бу масалаларни ҳал этиш учун, албатта, қон тўкиш, уйларга ўт қўйиш ва маълум бир миллатга тазйиқ қилиш шартми?! Қолаверса, улар талаб қилаётган масалалар куни кеча ўз ишини тугатган СССР халқ депутатлари съездида ҳам кўрилди. Мен фарғоналик ота-оналарни, ўқитувчиларни, мураббийларни ва бутун жамоатчиликни ёшларни тартибга чақиришларига даъват этаман.

— Фарғонадаги воқеаларни эшитиб, бизнинг республикамизда юз берган фожиалар эсимга тушди ва қаттиқ изтироб чекдим. Чунки бундай хунрезликлар гувоҳи бўлганман, ахир. Хўш, айбдорлар ким? Ҳар хил фикрлар айтилмоқда. лекин нима бўлганда ҳам можароларни кескин қоралайман. Ана шу бетартиблик натижасида ҳалок бўлганларнинг оиласига эса чуқур ҳамдардлик билдираман. Кўпмиллатли мамлакатнинг оддий бир граждани сифатида номаъқулчиликлар тўхтатилсин, дейман. Токи, қардошлик, тинчтотувлик анъанларига путур етмасин.

Егор ОМОНОВ, Бухоро область, Шофиркон районидаги К. Маркс номли мактаб ўқитувчиси:

— Республикамиз аҳолисининг кўнгли нотинч. Ҳамманинг диққат-эътибори радио, телевидение ва газеталар хабарларида. Нималар бўляпти ўзи? Эшитиб, ишонгингиз келмайди.

Биз бир гуруҳ ўқитувчилар ва қирқ ўқувчи Ўзбекистон телевидениесининг «Қувноқ стартлар» мусобақасига қатнашгани келгандик. Мусобақада фарғоналик ўқувчилар билан беллашиш ниятимиз бор эди. Мана, икки кундирки, уларни кутяпмиз. Областдаги можаролар туфайли мусобақамиз кечикиб қоляпти.

Бизнинг Куйбишев номли колхозда ҳам турклар яшашади. Мактабимизда турк болалари ўқийди. Биз улар билан тинчтотувмиз. Фарғонада ҳам ана шундай тотувлик барқарор бўлишини хоҳлайман.

Лена ТАДИАШВИЛИ, Грузия ССР Горийск район нон комбинати лаборанти:

Н. ЖЎРАЕВ ёзиб олди.
М. НАЗАРОВ суратлари.

НОМЕРГА ТЕЛЕГРАММА

ҲАМДАРДЛИК

Тошкент шаҳри, «Совет Ўзбекистони» газетаси редакциясига

Фарғона шаҳрида экстремистлар гуруҳи билан тўқнашувда гуноҳсиз ҳалок бўлган ватандошларимизнинг яқинлари ва қариндош уруғларига чуқур ҳамдардлигимизни газета орқали билдирсангизлар.

Ватандошингиз ГАСАНОВ ТАСИН ПОШОАЛИ ўғли, Озарбайжон ССР, Қозоқ райони, Акстафа станцияси, Калининкент посёлкаси.

ШИФОКОРЛАР ЎЗ БУРЧЛАРИНИ АДО ЭТИШМОҚДА

Фарғона области бир қанча шаҳарлари ва қишлоқларида уй-жойларнинг ёндирилиши, экстремистлар келтириб чиқарган бошқа тартибсизликлар натижасида жароҳатланган ва жабрланганлар сони кўпайиб бормоқда. Уларга шошилинч ёрдам бериш учун шифокорлар бригадаси хизмат қилмоқда. Бригадага Тошкент, Андижон ва Намангандаги етакчи клиникаларнинг 60 га яқин малакали мутахассислари, шунингдек санитар авиацияси ҳам киради. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ташкил этган 26 кишилик махсус эпидемиология отряди ҳам ишга киришди.

Фожиали воқеалар рўй берган дастлабки дамлардаёқ, жабрланганларга ёрдам кўрсатиш штаби тузилиб, унга Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри С. М. Баҳромов бошчилик қилди.

Ана шу ташвишли кунларда Фарғона области, шунингдек Тошлоқ ва Марғилон марказий район касалхоналари зиммасига жуда катта юк тушди, бу касалхоналарда ярадорларни даволаш учун шошилинч тарзда бўлимлар очилди. Кўпгина областлардан малакали жарроҳлар ва травматологлар, реаниматологлар ҳамда куйган кишиларни даволовчи мутахассислар бу ерга юборилди. Ана шу шифокорларнинг ҳаммаси ҳозир кечаю-кундуз тиним билмай шикастланган кишиларни даволашмоқда.

— Бугунги кунда Фарғона области касалхоналарига жабрланганлардан 400 га яқин киши жойлаштирилди, улар орасида аёллар ва болалар бор, — дейди республика соғлиқни сақлаш министрининг биринчи ўринбосари Д. А. Асадов. — Уларнинг кўпчилиги врачлардан ёрдам олиб, даволангандан сўнг уйларига жўнатилди. Бироқ можаро қурбонлари орасида оғир шикастланган, пичоқ еган, куйган, суяги синган одамлар ҳам кўп.

Кўчириб олиб кетилган месхети туркларга зарур тиббий хизматни таъминлаш юзасидан ҳам куч-ғайратлар сарфланмоқда. Чодирлар тикилган шаҳарчада улар учун 240 ўринли касалхона очилди, врачлар ва ҳамширалар навбатчилиги уюштирилди. Махсус эпидемиология отряди юқумли касалликлар олдини олиш учун кўп ишлар қилмоқда.

Область даволаш муассасаларига республикамиздангина эмас, Москвадан, мамлакатимиздаги бошқа шаҳарлардан қўшимча аппаратлар, дори-дармонлар, қон ўрнини босадиган дорилар келиб турибди. Ана шу бебаҳо юкнинг кўп қисми — таркибида оқсил ва гормон моддалари бўлган қиммат дори-дармонлар оналик ва болаликни муҳофаза қилиш учун ёрдам беришга мўлжалланган, чунки Бутуниттифоқ шифокорлар отряди ана шу мақсадда яқин кунларда республикамизга келиши керак.

(ЎзТАГ мухбири).

ҚУВАСОЙДА НИМА БЎЛГАНДИ?

Фарғонада гарчи ҳали комендантлик соати ҳукм сураётган бўлсада, ҳар ҳолда бирмунча осойишталик бошланди. Қарсиллаб отилаётган ўқ товушлари, ёнаётган бинолар узра ёнғин овози, жазавага тушган оломон қийқириқлари пасая бошлади. Воқеалар даҳшатидан карахт бўлиб қолган кишилар ўзларига келиб, бир-бирларига: «Хўш, нима бўлди ўзи?» — деган саволни бермоқдалар. Улар бу саволни таниш-билишларига, обрўли одамларга, ҳукумат органлари вакилларига, матбуот ходимларига бермоқдалар. «Хўш, наинки Фарғона, балки Ўзбекистон тарихида мисли кўрилмаган бу хунрезлик қандай қилиб содир бўлди? Унинг олдини олиш мумкинмиди?

Во ажабо, Увайсий, Кумушбиби, Маъмуржон ва Жўрахонларнинг, Юсуфжон қизиқ ва Охунжон қизиқларнинг авлодларига, ўзларининг соф ўзбекона такаллуфлари, ширинсуханлиги, одоб-ахлоқи билан танилган Марғилон ёшларига нима бўлди? Месхет туркларига нисбатан кучли нафратни улар қаердан олишди? Марғилон, Тошлоқ, Қувасой, Қўқонда рўй берган воқеалар сабаби нима?

Воқеаларнинг ижтимоий илдизлари бор, албатта. Масалан, Фарғонада иқтисодий, социал ва экологик масалаларнинг мураккаб тугуни пайдо бўлганлиги айни ҳақиқат. Марғилон ва Қўқондаги митингларда унинг иштирокчилари қатор иқтисодий талабларни қўйганлари ҳам бежиз эмас.

Балки булар шахсий, бирёқлама мулоҳазалардир. Аммо ўз кўзинг билан кўрган воқеаларни айтиб ўтиш керак. 8 июнь куни мен Қўқон шаҳрига матбуот ходимлари учган вертолетга улгурмай қолдим. Машинада жўнадим. Аммо ҳарбийлар Риштонда йўлни тўсиб қўйганди. Дала йўллари орқали Боғдод поселкасига чиқиб олдик. Поселкадан Қўқонга борувчи магистрал йўлда 100 дан ортиқ оломон пиёда Қўқон томонга одимларди. Уларнинг қўлида турли шиорлар. Биридаги ёзувни ўқийман: «Пахтанинг нархи оширилсин!» Ёши каттароқ бир кишидан юриш сабабини сўрадим. У жавоб беришга берди-ю, номини айтишни истамади.

— Фарғонада жуда кўп миллат вакиллари яшашади, — деди у, — турклар, қрим татарлар, яхудийлар, немислар ва ҳоказо... Аммо, шуниси ажабланарлики, уларнинг ҳаммаси ўзбекларга қараганда тўқ, фаровон. Қишлоқда яшаганимиз, пахта экканимиз — бизнинг айбимизми?!

У билан баҳслашиб ўтиришга ҳожат йўқ эди. Чунки, гапида жон бор, аҳолининг турмуш даражаси чиндан ҳам паст. Устига устак билиб-билмай маҳаллий аҳолининг ҳуқуқларини камситиш ҳоллари рўй берди. Масалан, ўтган йили Фарғона шаҳар Совети теварак атрофда яшовчиларни шаҳар корхоналарига ишга олмаслик ҳақида қарор чиқарди. Айни пайтда Қирғизистон, Оренбург ва бошқа ўлкалардан келган кишилар ишга қабул қилинаверди. Марғилон ва Тошлоқда куч-ғайратга тўла минг-минглаб ёшлар эса иш тополмай қолишди. Жуда кичик ҳовлиларда бир йўла уч-тўрт оила қисилиб яшаяпти. Буларнинг ҳаммаси кишилар, айниқса, ёшлар психологиясига таъсир қилиши ва улар онгида аллақандай норозилик ҳисси уйғотиши, табиий.

Лекин, нима бўлгандаям даҳшатли воқеалар содир қилиш, қўлда қурол билан гуноҳсиз одамларга ташланиш, уйларга ўт қўйиш каби нохуш ҳоллар учун булар сабаб бўлолмайди.

Воқеаларнинг авж олиб кетишига бепарволарча йўл қўйилган. Агар май ойининг охирларида кичик Қувасой шаҳрида рўй берган ҳодисалар ҳақида бор ҳақиқат очиқ ойдин айтилганда бу мудҳиш ишларнинг олди олинган бўларди. Хўш, Қувасойда нима бўлган ўзи? Фарғона область прокурори А. Отажоновнинг айтишича, жанжал дастлаб бир рус ва бир татар кишининг ўзаро муштлашувидан бошланган. Рус кишининг икки ўзбек оғайниси унинг тарафини олган. Татар киши тарафдорлари эса тасодифий турклар бўлиб чиққан. Вақтида олди олиниши мумкин бўлган кичик жанжал тўсатдан кучайиб кетган. 23 май куни шаҳарда ҳар икки тарафнинг қизиққон ёшлари орасида такрор тўқнашув бўлган. Қувасойдаги ресторанга келган ўзбек ёшлари бу ердаги кўпчилиги месхет туркларидан иборат ходимлар ва хўрандалар томонидан ҳақорат қилинган. Шундан сўнг нафсонияти оғриган туб миллат ёшлари ўч олиш мақсадида месхет турклари ғуж яшаётган маҳалла томон йўл олишган. Кеч соат 7-8 лар орасида Будённий кўчасининг икки тарафида 200 кишидан ортиқ жанжалкашлар тўпланган. Милиция ходимлари етиб келишган бўлсада, воқеанинг олдини олишолмади. Иккала гуруҳ орасида ҳам гиж-гижловчи кимсалар бўлиб, вазиятга ўт қалашди. Натижада томонлар авжига чиқди. 6 киши жароҳатланиб, касалхонага тушди. Улардан икки киши милиция ходими, иккиси ўзбек, иккиси турк эди. Енгил жароҳатланган бошқа 7 кишига медицина ёрдами кўрсатилди.

Ярим тунга борганда шаҳар ва область партия, совет органлари ходимларининг тушунтиришлари ҳамда халқ милицияси ходимлари кучи билан жанжал бартараф қилингандай бўлди. Аммо эртасига — 24 май куни соат 11 ларда месхет туркларининг 300 кишига яқин тўдаси шаҳар майдонига тўпланиб, ўзларининг миллий масаласини ҳал қилиб беришларини ва гуруҳбозлар муштлашуви айбдорларини жазолашни талаб қилишди. Туркларнинг йиғилганини кўриб ўзбек миллатига мансуб ёшларнинг ҳам тўдалари йиғила бошлашди.

Рўй бериши мумкин бўлган янги муштлашувнинг олдини олиш учун партия, совет ходимлари ва ҳар икки тарафнинг обрў-эътиборли кишилари ўртага тушишди. Милиция ходимлари қўлларидан келган барча ишни қилишди. Кундуз соат иккиларга яқин оломон тарқалиб кетди. Аммо кечга бориб, месхет турклари маҳалласига яқин жойда тўқнашув содир бўлди. Бунда 58 киши жароҳатланди. 32 киши касалхонага ётқизилди. Жабрланганлардан бири — Қувасой шаҳридаги Валик қишлоғидан 1960 йилда туғилган тожик йигити Икром Абдураҳмонов касалхонада вафот этди.

Қувасой ҳақидаги ҳақиқат мана шу. Бироқ ўша кунлари бу воқеалар халққа тўла ошкора айтилмади. Область матбуотида кафтдаккина материал берилиб, гўё икки безори гуруҳ муштлашиб қолиб, унда бир киши ҳалок бўлганлиги ҳақида юзаки хабар берилди, холос. Тошлоқ ва Марғилон воқеалари Қувасой ҳодисасидан сўнг орадан 10 кун ўтгач бошланди. Шу ўн кун ичида областда Қувасойдаги воқеалар ҳақида турли хил миш-мишлар ёйилаверди. Гўё туркларнинг боғча болаларини ўлдирганлиги, аёлларни зўрланганлиги каби асоссиз гаплар шаҳардан-шаҳарга, қишлоқдан қишлоққа ўтди. Қалтис вазиятни сунъий равишда кескинлаштиришга, одамлар онгини заҳарлашга уриниш давом этаверди, ҳатто Қувасой «даҳшатлари» тўғрисида қалбаки фотосуратлар тарқата бошлашди.

Воқеаларнинг хавфли ривожини тўхтатиш учун кескин чоралар кўриш, халққа ҳамма нарсани очиқ айтиш керак эди. Афсуски, областдаги масъул раҳбарлар бундай қилишмади. Очиғи, рост гапни айтишга журъат этмадилар.

Юз берган фожиалар чуқур объектив таҳлилни, халқ эса холис жавобни кутяпти. Ҳукумат комиссияси ишлаб турибди. Ҳали бор ҳақиқат тўла айтилади, Фарғона воқеаларига адолатли баҳо берилади, албатта. Аҳолининг турмуш фаровонлигини юксалтириш, турли миллат орасида аҳил, иноқ муносабатларни ривожлантириш йўлида зудлик билан зарур чора-тадбирлар кўрилади, ҳаёт тўла ўз изига тушади.

А. ИБОДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

НАМАНГАНДА ТАРТИБСИЗЛИКЛАР

НАМАНГАН, 12 июнь. (ЎзТАГ махсус мухбири). Наманган область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг бошлиғи Г. А. Гавриличевнинг хабар қилишича, кеча Наманганда маҳаллий вақт билан соат 22 дан 30 минут ўтганда 16 ёшдан 30 ёшгача бўлган 300 дан ортиқ экстремист темир йўл вокзали томон йўл олди. Оломон тўхтатилди. Бироқ тартибсизликларга чек қўйишга, даъватларга эътибор бермаган безорилар жамоат тартибини бузишни, транспорт қатновига халақит беришни, дағдаға билан бақириб, милиция ходимларига тош отишни давом эттираверганлар. Ички ишлар органлари шахсий состави оломонни тарқатиб юборди.

Орасида мастлар бўлган 200 га яқин киши вокзал олди майдонига келган, бу ерда уларни милиция нарядлари тўхтатган. 450 кишидан ортиқ бошқа оломон Янгиобод маҳалласига бостириб киришга уринган. Осмонга ўқ узиб огоҳлантирилгандан сўнг улар тарқашган.

500 дан ортиқ киши Октябрь 25 йиллиги номли кўчада транспорт ҳаракатини тўхтатиб қўйган, улар милиция ходимларига дўқ уриб, нарядларга тош отишган. Натижада Тошкент милиция мактаби курсанти жароҳатланди ва касалхонага ётқизилди. Огоҳлантириб ўқ узилгандан сўнг бу оломон ҳам тарқаб кетган.

Соат 22.30 дан 04.30 га қадар Наманганнинг турли районларида умуман қарийб икки минг киши ўзбошимчалик қилган. Милиция нарядлари ва ишчи дружиналари уларни тарқатиб юбордилар. Бир бинони ёқиб юборишга ҳаракат қилинган. Тартибсизликнинг фаол қатнашчиларидан 28 киши қўлга олинди. Безориларга қарши ҳаракатларда милиция ходимларидан ташқари ишчи дружиналарининг аъзолари ҳам қатнашган. Наманган прокуратураси тергов ўтказмоқда.

Партия, совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари бундай ўзбошимчаликларни олдини олиш тадбирларини ўтказмоқдалар, жамоат тартибини ҳимоя қилиш, муҳим объектларни қўриқлаш юзасидан чора-тадбирлар кучайтирилди. Шаҳардаги аҳвол назорат қилинмоқда.

АХБОРОТ

Эгизак ўғиллар

● Бахмал районидаги «Партия XXIII съезди» совхозида истиқомат қилувчи Ғайбулла Эргашев оиласи бир йўла уч кишига кўпайди.

Агроном отанинг фарзандлари Холида, Гулсара, Назокат, Илҳом, Рўзибой сафига Ҳасан, Ҳусан ҳам Зоир қўшилишди. Болаларнинг онаси — мазкур совхоз ишчиси Сафаройнинг соғлиғи яхши. Унга ва эгизакларга врачлар алоҳида ғамхўрлик кўрсатмоқдалар.

С. АҲМЕДОВ.

Украин қиз бахти

● Чустдаги «Лолазор» маҳалласида интернационал оила яшайди.

Улуғ Ватан урушининг оловли йилларида тожик йигити Қосимжон Азимов Украина фронтида жанг қилди. Ростов ва бошқа шаҳарларни душмандан озод қилишда қатнашди. Кейин саломатлиги ёмонлашгани туфайли уни Коми АССРга жўнатишди. Тақдир тақозоси билан бу ерда Украинадан эвакуация қилинган Екатерина Иванова билан танишди. Мана, 41 йилдирки, Екатерина ва Қосимжон ака катта оилага бош бўлиб туришибди. Уларнинг 8 қиз, 5 ўғиллари бор. Уй бекасига «Қаҳрамон. она» унвони берилган. Невaралари эса 35 нафарга етди. Оила аъзолари тожик, ўзбек, рус тилларида бемалол сўзлашадилар. Екатерина Ивановнани эса уста пиллакор деб билишади.

Отахонлар мамнун

● Сўфизода номидаги Чуст маданият ва истироҳат боғида дам олиш, бўш вақтни оқилона ташкил этиш учун қулай шароитлар муҳайё.

Яқинда отахонлар чойхонаси Боғ 9 гектарни ташкил этади. Бу ерда Наманган, Андижон, Қўқон, Фарғона, Тожикистон шаҳарларидан келган меҳмонлар ҳам дам олишга ошиқадилар. Чойхона, новвойхона, болалар майдончалари ҳамиша гавжум. Маданий-маиший хизмат кўрсатиш яхши йўлга қўйилган. фойдаланишга топширилди. Партия, уруш ва меҳнат ветеранлари ўзлари учун яратилган бундай қулайликдан мамнун бўлишмоқда.

С. НАСИМХОНОВ.

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Австралия миллий партияси делегацияси Ўзбекистон ҳаёти билан танишди.

Партия раҳбарининг ўринбосари Брюс Ллойд бошчилик қилаётган делегация Россия Федерацияси Олий Совети Президиумининг таклифига биноан Совет Иттифоқига келган.

Меҳмонлар Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар, Ўзбекистон ССР Халқ Хўжалиги Ютуқлари Кўргазмасига, В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройига бордилар. Тошкент районидаги «Ленин йўли» колхозида бўлдилар.

12 июнь куни делегация аъзоларини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский қабул қилди. Меҳмонларга республикамизда қайта қуришнинг бориши тўғрисида ахборот берилди.

Суҳбатда Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси Р. Ғ. Ғуломов, Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министри С. О. Азимов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. Ш. Бекқулбекова қатнашди.

Шу куни республика Давлат агросаноат комитетида суҳбат бўлди.

(ЎзТАГ).

САНЪАТ ОЛАМИДА

ИККИНЧИ САФАР

Лохутий номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тожик давлат академик драма театри коллективининг республикамиз пойтахтидаги гастроллари катта муваффақият билан ўтди. Қардош санъаткорлар Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театри биносида ўз репертуарларидаги энг яхши асарларини намойиш қилдилар. Булар: Софоклнинг «Шоҳ Эдип» фожиаси», Ш. Солиҳовнинг «Шум жиян» комедияси, Ғ. Абдуллонинг «Ишқ фарёди» лирик драмаси, Н. Табаровнинг «Чорраҳада» сатирик драмаси ва Т. Зулфиқоровнинг «Қафасдаги каклик» драмасидир.

Меҳмонлар Тошкентдаги гастролларини тугатгач, Бухорога ташриф буюрдилар. Улар бу областда спектакллар намойиш қилишдан ташқари, корхоналарда, қурилишда бўлдилар, қишлоқ меҳнат аҳлига ўз санъатларини намойиш этдилар.

Тошкентлик санъат ихлосмандлари гастроль давомида СССР халқ артистлари Асил Бурҳонов, Ҳошим Гадоев, Тожикистон ССР халқ артистлари Т. Абдураззоқов, Г. Завқибеков, М. Исаев, Б. Наматиев, Б. Ражабов, М. Тоҳирий каби қардош санъаткорлар маҳоратига юксак баҳо бердилар.

— Биз қўшни Ўзбекистонда иккинчи марта гастролда бўлишимиз, — дейди театрнинг бош режиссёри, Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Ҳушназар Майдалиев. — Бундан чорак аср муқаддам республикангизга биринчи марта ташриф буюрган эдик. Ён қўшни—жон қўшнилар учун орадаги муддат ниҳоятда каттадир. Биз буни нормал ҳол деб ҳисобламаймиз. Шу боис икки қардош республика ижодий коллективлари ўртасида ижодий алоқаларни, бордикелдиларни мунтазам йўлга қўямиз.

Душанбеликлар Ҳамза номидаги театр ижодий лабораторияси билан яқиндан танишдилар.

Суратларда: 1. «Шоҳ Эдип» спектаклидан кўриниш. Бош ролда Ҳ. Гадоев. 2. Театрнинг етакчи санъаткорларидан бир гуруҳи.

А. РИСҚИЕВ суратлари, (ЎзТАГ).

● *Ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмайди*

БЕШ ЭЛ ФАРЗАНДИ

Топшириқ оғир эди. Ўрмонда қамалда қолган словак партизанларига ўқ-дори, озиқ-овқат, кийим-кечак етказиб бериш даркор. Буни ҳамма шофёр ҳам эплай олмайди. Баҳорнинг серёмғир пайти, лойгарчилик, манзил олис ва хатарли.

Топшириқни бажариш хивалик оддий солдат Жуманазар Эгамов чекига тушди. У жангга Москва остоналарида кирган, шундан буён рулда. Урушнинг тўрт йили мобайнида кўп синовларни, азобларни бошидан ўтказди, қанчадан қанча мард дўстларидан айрилди. Юрт соғинчи, унинг бир сиқим тупроғи қадрини, ўлим ва тириклик қимматини чуқур туйди.

Эгамов тўрт автоматчи ва йўлни яхши билган чех йигит Франтишек Леонов ҳамроҳлигидаги вазифани муваффақиятли адо этди. Фақат ортга қайтишаётганда фашистлар сезиб қолишди. Машинани роса ўққа тутишди. Лекин ҳайдовчининг маҳорати туфайли улар ўзимизникилар томонга соғ-омон етиб келишди. Эгамов ушбу рейснинг нечоғлик қимматга эгалигини кейинчалик билди. Шу боис доктор Габешнинг партизанлар отряди қамалдан ёриб ўтган, ўзлари билан Людвик Свободанинг хотини ва қизини ҳам қутқариб чиқишга муваффақ бўлишган эди.

Бу, Эгамовнинг жанговар ҳаётидан бир лавҳа, холос. Эҳ-е, бунга ўхшаш воқеалар қанчадан қанча! Фақат мазкур воқеа нурли давоми борлиги билан ажралиб туради.

Уруш тугаб, Эгамов ҳам ўзининг тинч касбига қайтиб келди. Оилали бўлди, фарзандларини вояга етказди, шогирдлар тайёрлади. То 1969 йилгача Хивадаги 79-автобазада ҳайдовчилик қилиб пенсияга чиқди. Энди оёғини узатиб ўтираверса бўларди. Аммо кўнглида ҳаловат йўқ, дўстлар олдида қарзи тинчлик бермайди. Москва остоналарида жангга киришаётганда 6-гвардиячи кавалерия корпусининг жангчилари қасамёд қилишган эди: «ўлсак ўламизки, ортга чекинмаймиз! Барҳаёт қолганлар шаҳидлар учун ҳам яшасин, улар хотирасини то абад унутмасин...»

Ўша жанглар тафсилоти ҳаммамизга маълум. Ниҳоятда матонат ва катта қурбонлар эвазига пойтахт сақлаб қолинди. Ҳозир ота-боболаримизнинг қаҳрамонликлари болаларга эртаклар замиридаги даҳшатли ҳаётий ҳақиқатни ўша лаҳзаларда қўлига қурол тутган кишиларгина билади. Айтилган сўз қадрини ҳам.

Эгамов сўзларига содиқ қолди. Қуролдошлари хотирасини ҳурматлаш билангина кифояланмади. Пенсияга чиқмасдан аввал ҳам, айни кезда ҳам корпуси босиб ўтган жанговар йўлдаги жойларга сафарга чиқади, қуролдошларининг изларини излайди, уларнинг қаҳрамонликлари ҳақида замондошларимизга эҳтиром билан сўзлаб беради.

Эгамов сафар давомида кўп хайрли ишларни қиляпти. Масалан, Украинанинг Змиев район Тарантовка қишлоғидаги қабристонда 35 ўзбек жангчиси мангу уйқуда ётибди. Уларнинг фарзандлари, қариндошлари буни билишадими? У кўп изланиб, қуролдошларининг уй адресларини топди. Даставвал, қашқадарёлик Дониёр Ороловнинг қариндошлари номига битилган хатга жавоб келди. Ўғли Ўроқ Дониёров сиҳат-саломат, отасининг қабри қаердалигини эса билмас экан. Шу хат сабаб у ота қабрини зиёрат қилди, у ердан тупроқ келтириб, туғилган жойидаги Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган кишилар хотирасига ўрнатилган ёдгорликка қўйди. Бу ёдгорликка ҳамқишлоқлари қатори Дониёр Ороловнинг номи ҳам зарҳал ҳарфлар билан ёзилди.

Дониёровнинг яна икки ҳамюрти ўз оталарини урушда бедарак кетган деб юришар экан. Эгамовнинг изланишлари туфайли уларнинг кўп йиллик руҳий азобларига чек қўйилди.

Сир эмаски, бизда яқин пайтларгача бедарак йўқолганларга нисбатан ишончсиз муносабат ҳукм суриб келарди ва бу муносабат уларнинг фарзандлари тақдирига ҳам соя солиб турарди. Эндиликда Ҳасалан Жуланов ва Ҳидир Мейлиев ўз оталарининг қабри қаердалигини, улар юртимиз учун жангларда жон берганини яхши билишади. Самарқандлик П. Худойберганов, тошкентлик Ф. Федоров, фарғоналик М. Турсунов ва бошқаларнинг қариндошлари ҳам шундай хабарни Эгамовдан олишган.

...Эгамовни Тошовуздаги 5-ўрта мактабга учрашувга таклиф қилишди. Учрашувга ота-оналар ҳам ташриф буюришган эди. У ўз фронт хотираларини гапира туриб туркман йигити Карим Мамедовнинг қандай жанг қилгани, унинг қандай ярадор бўлгани ҳақида тўлқинланиб ҳикоя қила бошлади. Бирдан зал охирида полга тақ этиб тушган ҳасса садоси унинг сўзини бўлди. Шу ерда ўтирган қартайган қария ўрнидан турди-ю, унга қараб шошиб, ҳаяжонланиб кела бошлади: «Ўғлим!!!»

Бу Карим Мамедовнинг отаси эди. Ўғлидан қора хат олган қария ҳалигача бу машъум хабарга ишонмай юрган экан. Начора, ҳақиқатдан кўз юмиб бўлмайди. Эгамов унга ўғлининг қандай мардларча ҳалок бўлганини ва қаерда дафн этилганини қайта-қайта гапириб берди. Тошовузлик ўқувчилар бўлса солдат отасининг ҳол-аҳволидан доимо хабар олиб туришадиган бўлишди.

Эгамов жанг қилган жойларини зиёрат этар, архивларда ўз ҳисобидан отпуска олиб ўтирар, қуролдошлари изини, уларнинг қариндошларини излаб, мамлакатимизнинг турли бурчакларига хатлар ёзарди. Бироқ ана шу асноларда унинг ўзини ҳам сафдошлари ахтариб юрганини билмасди. Кутилмаганда 1970 йили 6-гвардиячи кавалерия корпуси билан ҳамкорликда жанг қилган артиллерия полкининг собиқ батарея командири ўринбосари Г. Гуриевдан таклифнома келиб қолди. У урушдан кейин Москва яқинидаги Лобно шаҳрида ўқитувчилик қилиб келаётган, ўқувчилар билан корпус тарихи музейини яратган экан. Бу музейда Франтишек Леоновнинг ўша рейс ҳақидаги эсдалиги бор. Леонов унинг охирида жасоратли ўзбек йигитининг кейинги тақдири қандай кечганлигини, ҳаётми-йўқми билмаслигини афсусланиб ёзади.

Гуриев Эгамов билан учрашган пайтда бу эсдаликни кўрсатди, у 1947 йилда тақдирланган Чехословакия партизанларининг хотира медалини топширди. Орадан бир йил ўтгач, Эгамов яна пойтахтга келди. Бу гал Франтишек Леонов билан учрашишди.

Шундан буён қуролдошларнинг меҳр ришталари мустаҳкам боғланган. Хатлар ёзишади, учрашиб туришади. Шундай учрашувлардан бири 1975 йилда Чехословакияда бўлди. Эгамовни бу ерга фашистлар устидан қозонилган Ғалабанинг 30 йиллигини нишонлашга Иванчице шаҳри меҳнаткашлари таклиф этишди. Мезбонлар уни энг ҳурматли меҳмонлардан бири сифатида кутиб олишди ва байрам куни қуйидаги сўзлар битилган Фахрий ёрлиқни тантанали равишда топширишди:

«Иванчице шаҳрининг миллий комитети мажлисида гвардиячи оддий солдат Жуманиёз Эгамовга 1945 йили шаҳарни озод этишдаги иштироки учун Иванчице шаҳрининг фахрий граждани номи берилди.

25 апрель 1975 йил»

Бундай шарафга собиқ ўзбек солдати аслида ёлғиз ўша муваффақиятли рейс учун эмас, балки чехлар тупроғини фашистлардан озод этишдаги жангларда кўрсатган фаоллиги боис сазовор бўлганди. Ҳа, бошқа элнинг фарзанди бўлиш ҳар кимга ҳам насиб этавермайди.

Иванчицеликлар Эгамовни яхши билишади. Унинг туғилган жойи Хивадан келтирилган бир сиқим тупроқ 3500 совет солдати кўмилган қабристондаги ёдгорлик пойига қўйилган. Шаҳар Совети биноси фойесидаги улкан стендда бошқа халоскорлар қатори унинг расми осиғлиқ турибди. Чехословакия телевидениесининг Ўзбекистон ҳақидаги фильмининг бир қисми унга бағишланган...

— Чех дўстларимизнинг совет солдатларига ҳурматини, бу юртни озод этишда ҳалок бўлган қуролдошларимиз хотирасини ардоқлашларини кўриб, кўнглинг қувончга, фахрга тўлади, — дейди Жуманиёз ота. — Биз ҳам улардан ўрнак олишимиз, ўрганишимиз керак.

Дарҳақиқат, шундай. Ватан озодлиги йўлида жанг қилган ва ҳалок бўлган кишилар хотираси авайлаб-ардоқланиши, эъзозланиши керак. Таассуфки, республикамизда бу масалага етарли эътибор берилмаяпти. Тўғри, фронтда ҳалок бўлганлар хотирасига кўп жойларда ёдгорликлар ўрнатилган. Бу эзгу иш. Аммо урушдан омон қайтиб келган, яна юрт учун умрининг охиригача хизмат қилган кишилар хотирасига нисбатан ҳурматимиз кўнгилдагидай эмас. Нега? Нима учун ёш авлодни оталар хотирасини қалбдан қадрлаш руҳида тарбиялай олмаяпмиз? Нима учун ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясига диққат-эътибор сусайиб кетяпти?

Бу каби ўйлар Жуманиёз отани кўп қийнайди. У бу йўналишларда мавсумий расмий тадбирлар уюштириш эмас, балки кундалик таъсирчан ва самарали амалий иш олиб бориш зарурлигини яхши билади. Энг асосийси, унинг ўзи шу тахлитда иш тутяпти.

Қараса, бир неча йиллик ёзишмалар, архивлардан олинган, сафарлари давомида йиққан, ҳужжат, сурат, эсдаликлар тўпланиб қолибди. Уйининг бир хонасини уларга ажратиб Солдат дўстлиги музейи ташкил қилди. Бу музей тез орада кўпчиликнинг қизиқишини ўзига жалб этди ва одамлар узилмайдиган қадамжолардан бирига айланиб қолди. Бу ерда мамлакатимизнинг турли бурчакларидан ташриф буюрган кишиларнинг дил сўзларини ўқир экансиз, ветеран саховати, инсоний садоқатининг кишилар қалбига берган зиёсидан дил нурланади. Бироқ 1982 йилдаги кучли сел туфайли Эгамовнинг ҳовлиси ҳам қаттиқ зарар кўрди. Хайриятки, бундан у йиққан ҳужжат ва материалларга унчалик зиён етмади.

Эгамовлар оиласига янги қурилган посёлкадан уй беришди. Бу ерда музей фаолиятини давом эттиришнинг имкони бўлмади. Лекин у қидирув ишларини давом эттирди. Ҳозир унинг архивида уч мингдан ортиқ қуролдошларининг тақдири, корпуснинг босиб ўтган йўли тўғрисидаги қимматли материаллар тўпланган.

Эзгулик савобсиз қолмайди. Унинг машаққатли изланишлари, ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш йўлидаги заҳматлари наинки Хоразмда ёки республикамизда, айни кезда мамлакатимизнинг бошқа жойларида ҳам чуқур ҳурмат уйғотди. Шу боис у Украина ССР Волин областининг Киевериев райони фахрий граждани, Озарбайжон ССР Оғадам районидаги Орджоникидзе номли, Арманистон ССР Талин районидаги Фрунзе номли колхозларнинг фахрий аъзоси, номларига сазовор бўлди.

Ҳозир ота янги ташвишлар билан яшаяпти. Қадрдон 79-автобаза коллективи ва Фрунзе номли колхоз правлениесининг ғамхўрлиги туфайли мазкур хўжалик территориясида музей учун махсус бино қуриляпти. У бугун-эрта ишга тушиши керак. Ўшанда Эгамов ташкил қилган Солдат дўстлиги музейи ўз эшикларини кенг очади, садоқат, меҳр-муҳаббат туйғуларига йўғрилган эсдаликлар, ҳужжатлар, хатлар, расмлар қуролдошлари матонати, урушнинг даҳшати, тинч ва осойишта кунларнинг қадри, бундай кунларни кўз қорачиғидай сақлаш зарурлиги ҳақида ҳикоя қилади. Беш эл фарзанди Жуманиёз Эгамов ана шу қутлуғ онларни орзиқиб кутяпти.

А. ҚОРЖОВОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Тошкент давлат педагогика институти
1989—1990 ўқув йили учун
КУНДУЗГИ БУЛИМГА

Студентлар қабул қилади

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб бориладиган МУТАХАССИСЛИКЛАР ВА УЛАР БЎЙИЧА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ: **математика** (қўшимча информатика ва ҳисоблаш техникаси мутахассислиги) — **математика** (ёзма ва оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **физика** (қўшимча информатика ва ҳисоблаш техникаси) — **физика** (оғзаки), **математика** (ёзма), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **география** (қўшимча биология) — **география** (оғзаки), **биология** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **химия** (қўшимча биология) — **химия** (оғзаки), **биология** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **тарих** (қўшимча педагогика) — **СССР тарихи** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма), **жамиятшунослик** (оғзаки); **меҳнат ва касб таълими** (машинасозлик бўйича, хўжалик юритиш меҳнати бўйича) — **физика** (оғзаки), **математика** (ёзма), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **музика** (қўшимча педагогика) — **музика** (музика назарияси ва сольфеджио, чолғу асбобларини чалиш, ашула ва дирижёрлик), **СССР тарихи** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма); **чизмачилик ва тасвирий санъат** (қўшимча меҳнат) — **тасвирий санъат** (қалам тасвир, ранг тасвир — 2 кун), **чизмачилик, она тили ва адабиёт** (ёзма); **педагогика ва психология** (мактабгача, 4 йиллик), **биология** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма ва оғзаки); **педагогика ва бошланғич таълим методикаси, бошланғич таълим методикаси** (қўшимча тарбия ишлари методикаси) — **она тили ва адабиёт** (ёзма), **математика** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (оғзаки); **олигофренопедагогика** (қўшимча логопедия) — **биология** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма), **СССР тарихи** (оғзаки).

МАШҒУЛОТЛАР ЎЗБЕК ТИЛИДА ОЛИБ БОРИЛАДИГАН МУТАХАССИСЛИКЛАР ВА УЛАР БЎЙИЧА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ: **математика** (қўшимча физика) — **математика** (ёзма), **физика** (оғзаки), **она тили ва адабиёт** (ёзма), **физика** (қўшимча астрономия) — **физика** (оғзаки), **математика** (ёзма), **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма);

биология (қўшимча қишлоқ хўжалиги асослари) — **биология** (оғзаки), **химия** (оғзаки), **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма), **тарих** (қўшимча совет давлат ҳуқуқи) — **СССР тарихи** (оғзаки), **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма), **жамиятшунослик** (оғзаки); **ўзбек тили ва адабиёти** — **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки), **СССР тарихи** (оғзаки); **рус мактабларида ўзбек тили ва адабиёти** — **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма — иншо ёки баён ва оғзаки), **рус тили ва адабиёти** (оғзаки); меҳнат ва касб таълими (техник ижодиёт бўйича, қишлоқ хўжалигини механизациялаш бўйича, электро-радиотехника бўйича) — **физика** (оғзаки), **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки); **бошланғич таълим методикаси** (3 йиллик) — **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма), **математика** (оғзаки), **ўзбек тили ва адабиёти** (оғзаки); **сурдопедагогика** (қўшимча ўзбек тили ва адабиёти) — **биология** (оғзаки), **ўзбек тили ва адабиёти** (ёзма), **СССР тарихи** (оғзаки).

МАШҒУЛОТЛАР РУС ТИЛИДА ОЛИБ БОРИЛАДИГАН МУТАХАССИСЛИКЛАР ВА УЛАР БЎЙИЧА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ: **рус тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки), **СССР тарихи** (оғзаки); **миллий мактабларда рус тили ва адабиёти** — **рус тили ва адабиёти** (ёзма — иншо ёки баён ва оғзаки), **СССР тарихи** (оғзаки); **рус тили ва адабиёти, қрим-татар тили ва адабиёти** — **рус тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки), **қрим-татар тили ва адабиёти** (оғзаки); **рус тили ва адабиёти** (қўшимча корейс тили) — **рус тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки), **корейс тили ва адабиёти** (оғзаки); **педагогика ва психология** (мактабгача, қўшимча чет тили) — **биология** (оғзаки), **рус тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки); **сурдопедагогика** (қўшимча рус тили ва адабиёти) — **биология** (оғзаки), **рус тили ва адабиёти** (ёзма), **СССР тарихи** (оғзаки).

МАШҒУЛОТЛАР ҚОЗОҚ ТИЛИДА ОЛИБ БОРИЛАДИГАН МУТАХАССИСЛИКЛАР ВА УЛАР БЎЙИЧА КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ: **математика** (қўшимча информатика ва ҳисоблаш техникаси) — **математика** (ёзма ва оғзаки); **қозоқ тили ва адабиёти** (ёзма); **қозоқ тили ва адабиёти—қозоқ тили ва адабиёти** (ёзма ва оғзаки), **СССР тарихи** (оғзаки), **педагогика ва бошланғич таълим методикаси** (4 йиллик) — **қозоқ тили ва адабиёти** (ёзма), **математика** (оғзаки), **қозоқ тили ва адабиёти** (оғзаки).

Ўрта мактабни олтин (кумуш) медаль билан, ҳунар-техника билим юрти ҳамда ўрта махсус ўқув юртини имтиёзли диплом билан тугатганлар битта имтиҳон — рўйхатда биринчи кўрсатилган имтиҳонни топширадилар. Ушбу имтиҳондан «5» баҳо олган абитуриентлар кейинги имтиҳонлардан озод қилинади. «4» ёки «3» баҳо олганлар қолган имтиҳонларни ҳам топширадилар.

Барча мутахассисликларда рўйхатда кўрсатилган охирги имтиҳон баҳоси конкурсдан ташқари, яъни икки балли системада «қониқарли» ёки «қониқарсиз» қилиб баҳоланади.

Институтга кирувчилар ректор номига ариза билан бирга мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари, ўрта махсус ўқув юртлари педагогика советларининг, халқ таълими органларининг, меҳнат коллективларининг, шаҳар ва район комсомол комитетларининг йўлланмасини; ўрта маълумоти ҳақида ҳужжат (асл нусхаси); сўнгги иш ёки ўқиш жойидан характеристика; 086/У формадаги медицина справкаси; меҳнат дафтарчасидан кўчирма; 3х4 см. катталикдаги 6 дона фотосурат топширадилар. Паспорт ва ҳарбий билет (чақирув гувоҳномаси) шахсан кўрсатилади.

Армия сафидан запасга шу йил бўшатилганларнинг йўлланма тақдим қилишлари шарт эмас. Улар учун ҳарбий хизмат жойидан берилган ижобий характеристика етарли.

АРИЗАЛАР 25 ИЮНДАН 15 ИЮЛГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ, КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ 16 ИЮЛДАН, СТУДЕНТЛИККА ҚАБУЛ ҚИЛИШ 5 АВГУСТГАЧА ЎТКАЗИЛАДИ.

Институт адреси: 700100, Тошкент шаҳри, Глинка кўчаси, 3-уй.

●

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қориёқубов номли
Ўзбек давлат филармонияси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ
СССР ХАЛҚЛАРИ
ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
20—21 ИЮНЬ соат 19.30 да
Ҳиндистонга қилган
сафардан қайтиш муносабати
билан
ЎЗБЕКИСТОН ССР
ХАЛҚ АРТИСТИ
ТУРКМАНИСТОН ССРДА
ХИЗМАТ КЎРСАТГАН
АРТИСТ
Бобомурод ҲАМДАМОВ
раҳбарлигидаги
ансамблнинг

ҲИСОБОТ КОНЦЕРТИ

Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан сотилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аппаратининг партия ва касаба союз ташкилотлари Марказий Комитет иккинчи секретари В. П. Анишчевга онаси

Нина Серпионовна АНИШЧЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Тошкент халқ хўжалиги институти ректорати, партия комитети ва жамоат ташкилотлари умумиқтисодий ихтисосликлар бўйича сиёсий иқтисод кафедрасининг доценти, республика аҳамиятидаги шахсий пенсионер, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси

Қамариддин Мирзаевич МИРЗАЕВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қиладилар.

СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

САЛОМАТЛИК ЦЕХИ

Янгиердаги Ленин номли қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинатида «саломатлик цехи» энг шифобахш жой бўлиб қолди. Бу цехни ишчилар ўзимизнинг санаторий-профилакторийимиз деб аташмоқда. Корхонада касаллик туфайли иш вақти нобудгарчилиги бир йил мобайнида 11 процент қисқарди. Бундан кўрилган иқтисодий фойда 50 минг сўмдан ортиқ бўлди.

Комбинат санаторий-профилакторийси ўзини тўла-тўкис қопламоқда. Бу ерда ҳар йили 800 гача ходим ўз саломатлигини тикламоқда. Бу йилдан бошлаб корхона меҳнаткашларининг болалари ҳам даволаниш учун шу санаторийга келишлари мумкин.

(ЎзТАГ).

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

МАРРАДА БИРИНЧИ

Волгоградда ака-ука Знаменскийлар хотира-соврини учун ўтказилаётган халқаро мусобақада жаҳоннинг турли мамлакатларидан келган кучли спортчилар ўзаро баҳслашмоқдалар. Республикамиз вакиллари ҳам муваффақиятли қатнашишга ҳаракат қилишмоқда. Чунончи, тошкентлик М. Шмонина 400 метрга югуришда маҳорат кўрсатиб, маррада биринчи бўлди.

САМБО:

ҒОЛИБЛИК СУПАСИДА

Қозоғистон пойтахтида ўтказилаётган мамлакат чемпионатида олтин медаллар учун кураш қизғин давом этмоқда. Вазни 57 килограммгача бўлган самбочилар сафида урганчлик Р. Масарипов беллашувларни кўтаринки руҳда ўтказди. У ҳал қилувчи баҳсда ҳам бўш келмай, ғолиблик супасига кўтарилди.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

● БИРИНЧИ ЛИГА. Бугун 15-тур ўйинлари бўлади. Мухлислар кучли олтиликдан жой олиб турган коллективлар иштирокидаги учрашувларга қизиқмоқдалар. Чунончи 20 очко билан биринчи бўлиб турган пойтахт армиячилари «Даугава» футболчиларининг меҳмони бўладилар. 19 очколи «Қайрат» коллективи «Нефтчи» майдонида куч синашади. 18 очколи «Динамо» (Ст) ўйинчилари, «Нистру»ни қабул қилади. «Пахтакор» футболчилари сафарда спартакчилар меҳмони бўлишади. Вакилларимиз 17 очко билан тўртинчи ўринда боришмоқда.

Муҳаррир ўринбосари
Т. НАЖМИДДИНОВ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р—01300. Б. — 139. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12